

CENA 149 SIT
5. MAJ

ŠTEVILKA 3/XLVIII
1998

ТРІВУНА

Ornament je zločin. (Adolf Loos)

Izgubljeni v etru

Konoplja na prodajnih policah § Borut Veselko na dieti § Koliko znanosti je
proizvedel minister za znanost § Partizanka in domobranec o 27. aprilu § Potresi v
Sloveniji nekoč in danes § Gile o beograjski sceni § Zabava in prebava § V sliki in
besedi: Dobro vs. Zlo § Minister za okolje zagovarja uničenje krajinskega parka

Ex-trava-ganja

Četverica Ljubljancev je pretekli mesec javnosti predstavila kozmetično kolekcijo Extravaganja, ki temelji na industrijski konoplji.

Slovenska zakonodaja dopušča gojenje štirih sort industrijske konoplje, ki se je v preteklosti že gojila na tem prostoru, in ki jih še danes gojijo na v Jugoslaviji, na Madžarskem in v Italiji. To so sorte, ki vsebujejo med 0,1 in 0,3 odstotke aktivne snovi THC; pri nas uspevajoča indijska konoplja – marihuana okoli 5 odstotkov, mamilo, poznano pod imenom skunk, pa med 15 in 20 odstotki THC-ja. Dva kmetovalca (eden na Dolenjskem, drugi pa v Prekmurju) sta že lani poskusila s pridelavo industrijske konoplje, vendar je oba doletelo isto: policisti so jima jo posekali in analizirali vsebnost THC-ja, preiskava pa je pokazala, da ta ni prekoračila dovoljene ravni.

Vzrok, zakaj se sorazmerno malo kmetovalcev odloča za dobičkonosno pridelovanje industrijske konoplje, tiči v slovenskem trgu, ki "marihuane" dosedaj ni znal izkoristiti. Četverica Ljubljancev pa se je pred letom dni odločila izkoristiti darove narave in je pretekli mesec javnosti predstavila kozmetično kolekcijo Extravaganja, ki v povsem temelji na industrijski konoplji. Za začetek so izdelali čistilno mleko, šampon, gel za tuširanje, kremo in masažno olje, svojo ponudbo pa nameravajo razširiti tudi na druge

kozmetične in prehranske artikle. "V tujini je tovrstna kozmetika in hrana že zelo razširjena, vsega skupaj je znanih preko 20.000 artiklov, narejenih iz konoplje. Od mila do čokolade," razlagajo snovalci kolekcije. "Za razliko od neštetih sorodnih kolekcij, je osnova vseh naših proizvodov laneno olje, ki se ga zaradi visoke cene v tujini izogibajo." Poleg lanenega olja v njihovih proizvodih najdemo tudi olivno in mandeljevo olje ter podobne snovi, ki jim je dodan ekstrakt konoplje. Kot pravijo, so vse sestavine naravne, ne uporabljajo živalskih surovin, proizvodov tudi niso testirali na živalih. Kolekcijo so namreč testirali številni prostovoljci, pregledali pa so jo tudi na

KOLEKCIJA POMLAD '98
(MODEL "ZELENI JURIJ")

Ministrstvu za zdravstvo, kjer menijo, da je kolekcija Extravaganja zdravju povsem nenevarna. Edini zaplet je bil z logotipom - konopljinim listom -, za katerega so na Ministrstvu za zdravstvo menili, da gre za zavajanje potrošnikov, v kolikor bi bil natisnjen na embalaži. Zaplet je rešil minister za zdravstvo Jereb, ki je dejal: "Če je lahko na koprivinem šamponu list koprive, je lahko tudi na šamponu iz konoplje konopljin list." Še preden tem pa so natisnili propagandne nalepke s parodijo na cigaretna opozorila: "Mister za zdravstvo priporoča - Extravaganja", ki bi jih - glede na mnenje ministra - lahko danes spremenili v "Minister za zdravstvo priporoča".

Nič več kosil z Veselkom

V predzadnji številki Delove priloge Vikend magazin smo lahko prebrali, da se voditelj oddaje Odklop na Kanalu A Borut Veselko, ki vodi na njihovi lestvici popularnosti, ni prikazal na kosilu z nagrajenko in jo je samo pustil čakati v eni izmed ljubljanskih restavracij.

Bralci so ga izbrali za najbolj priljubljeno medijsko osebnost že v prvem mesecu akcije (oktobra 1997) in na prvem mestu je tudi ostal. Z vsemi dosedanjimi izžrebanci je že kosil oziroma večerjal, na kosilo z aprilsko izžrebanko pa ga ni bilo. "Borut je šel tokrat predač, če misli, da se njemu ni potrebno držati dogovora in se nam po neprestanem klicarjenju še oglasi ne. Mi smo se prilagodili njegovim terminom, potem pa je še dva do trikrat prestavil in na koncu ga ni na spregled. S svojim ravnanjem nas je postavil v neugoden položaj pred našo nagrajenko in s tem tudi pred našimi bralci," je bila ogorčena urednica Vikend magazina Bogi Pretnar. Odslej bodo akcijo "kosilo z gongovcem meseca" prekinili za toliko časa, dokler bo na vrhu lestvice Veselko.

"Da bi se sploh lahko kakega dogovora držal, bi se najprej morali dogovoriti z mano," odgovarja Vesel-

ko. Dan, ko naj bi se dobili na večerji, pravi, je res predlagal sam, vendar je bilo to kakšne tri tedne pred tem in potem ga iz Vikend magazina niso več poklicali, da bi potrdili datum.

"Od takrat naprej sem veliko delal, tudi po krajih, kjer mobitel slabo lovi, poleg tega pa ga moram med snemanjem izključiti." Pravi, da je sicer nekajkrat poklical na Vikend magazin, vendar so imeli zasedeno, pa tudi časa ni imel, da bi utegnil kaj dosti razmišljati o tem. Dan pred dnem, ko so bili dogovorjeni za kosilo, so cel dan snemali Odklop, in ko se je ob enih ponoči vrnil domov, je na telefonski tajnici slišal sporočilo: "Vidimo se ob petih v tej in tej restavraciji." Bilo je

prepozno. "Čez nekaj dni sem telefoniral na Vikend magazin in hotel zgladiti nesporazum, a urednica Pretnarjeva ni kazala pripravljenosti za pojasnilo, članek pa tudi ne dopušča ugovaranja." Odločitev Vikend magazina, da bodo prekinili svojo akcijo, dokler bo Veselku pripadal gong, pa komentira takole: "To lahko razumem tudi tako, da so se pač naveličali enega in istega obraza na vrhu njihove lestvice."

Nataša Ručna

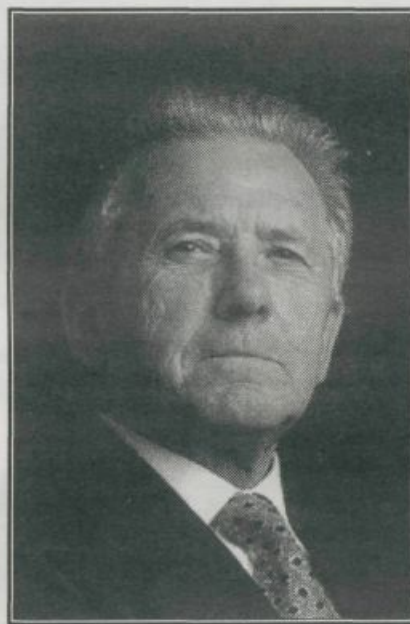

rinček, ki je leta 1976 doktoriral v Beogradu, je 7. aprila v svojem intervjuju, ki ga je dal Večeru, vehementno zatrdil, da: "Mi namreč nismo ministrstvo za socialo, ampak razvoj ... Tisti, ki slabo delajo, naj gredo za profesorje, kajti doktor znanosti še ne pomeni, da je res znanstvenik. Če ni, naj gre v srednjo šolo, ker pa le nekaj zna." Vendar se nam zdi, da so bile njegove besede bolj metanje peska v oči, kajti Marinček, ki je bil od leta 1973 do 1997, torej skoraj četrt stoletja, zaposlen na Biološkem inštitutu ZRC SAZU v Ljubljani, se v svoji

"Znanstvenost" znanstvenega ministra

Leta 1932 rojeni minister za znanost in tehnologijo dr. Lojze Marinček

znanstveni karieri ni izkazal ravno kot vrhunski (znanstveni) tekmovallec. Če za kriterij vzamemo izpis iz COBISS-a, ki ga kot mero znanstvenosti postavlja prav Ministrstvo za znanost in tehnologijo, je doktor Marinček v svojem življenju sam spisal za samo 79 strani znanstvenih člankov, čeprav moramo priznati, da je večina od teh napisana v angleškem in nemškem jeziku. Večina od 130 bibliografskih enot, ki jih na WWW-strani Ministrstva za znanost in tehnologijo pripisujejo doktoru Marinčku, torej spada v "nižje", neznanstvene kategorije COBISS-a: strokovni članek, poljudni članek, objavljeno predavanje na znanstveni konferenci, objavljeni povzetek predavanja na znanstveni

konferenci, sestavek v enciklopediji, polemika, diskusijski prispevek ... Pri tem je treba še poudariti, da je večina strokovnih člankov Marinček napisal v sodelovanju z drugimi. Največjo napako pa predstavitvena stran Ministrstva za znanost in tehnologijo dela s tem, ko piše, da ima minister "preko 130 bibliografskih enot - monografij ...". V COBISS-u, ki prikazuje Marinčkov bibliografski seznam, namreč pod rubriko monografije ne zasledimo nobenega podatka, če pa bi za monografijo šteli edino njegovo dosedaj objavljeno knjigo Bukovi gozdovi na Slovenskem, ki je leta 1987 izšla pri Delavski enotnosti, bi na ministrstvu "monografija" še vedno morali pisati v ednini in ne v množini.

Tribuna

edini pravi ljudistični časopis

številka 3, letnik XLVIII

ob ugodnih vremenskih razmerah se pojavlja na vsakih 14 dni

izdaja ŠOU v Ljubljani

Kersnikova 4, Ljubljana

urejuje in odgovarja Danijel Vončina

tel.: (061) 131 7010, int. 233, 249; fax: 319 448,

emajl: tribuna@sou.uni-lj.si

oblika: K.reG@

tiska Delo TČR, Dunajska 5, Ljubljana

cena: 149 enot

Naročniki imajo 10% popust, naročniki študentje 20%; naročnina velja do pisnega preklica.

Po mnenju ministrstva za kulturo št. 415-1007/96 z dne 9.10.1996 se časopis TRIBUNA uvršča med publikacije, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Vse pravice pridržane.

Izgubljeni v etru

V času tako imenovanih "svinčenih časov" sta študentska radia - v tem je prednjačil ljubljanski Radio študent - tako rekoč nekaj pomenila. Bila sta edina "druga možnost" uradnemu radijskemu jeziku. Sta v devetdesetih izgubila kompas?

Enotnost brez denarja

Nedavno so se na Mariborskem radiu študent (Marš) odločili, da bodo v znak protesta - razočarani nad praznimi obljubami potencialnih financiranj - svoj program skrajšali z dvajsetimi na šest ur oddajanja. To dejanje, ki so jo imenovali *provokacija*, je bilo opozorilo javnosti, da država za razliko od tujine ne podpira neodvisnih medijev. Provokacija je potekala dokaj simpatično: v pričetku so zavrteli partizansko pesem, nadaljevali so z opozorilnimi *jingli*, vse skupaj pa so obarvali z dvema špikerjema, sočnimi novinarski prispevki ter pogostimi klici javnosti, ki je izrekala podporo radiu.

Trenutna situacija na Maršu torej izgleda nekako takole. Finančno stanje se ni nič spremenilo, še nekaj časa bosta edina financirja Marša Mestna občina Maribor (trenutno 190.000 SIT na mesec) in Zavod za odprto družbo, ki bo Maršu letos najverjetneje namenil približno 2 milijona tolarjev.

Denar brez enotnosti

Če imajo na Maršu težave predvsem z denarjem (na leto pridobijo nekaj več kot 4 milijone tolarjev), pa denar - če je verjeti besedam *Dejana Jelavca*, ki je od julija 1996 direktor ljubljanskega Radia študent - za to ustanovo ne predstavlja več bistvenega problema. Po njegovih navedbah je Radio študent lansko finančno leto končal s pozitivno razliko med prihodki in odhodki, ta razlika pa je znašala 1.600.000 tolarjev. Prihodki tega radia so bili lani 64 milijonov tolarjev, od tega je šlo za honorarje, plače in prispevke okoli 40 milijonov tolarjev. Četr-

funkcionira tako, kot bi moral. Oktobra lani je skupina stalnih sodelavcev začela štrajk, ki je "povzročil" odstop takratnega odgovornega urednika *Edmonda Pajka* in od takrat se zdi, da se kriza na radiu le še pogloblja. Svet radia kot nadzorni organ tega javnega zavoda je najprej sprejel odstop Pajka, ko pa se je ta premislil in ni hotel odstopiti, je bil "odstopljen". Pajk sedaj toži RŠ zaradi tega, ker ga niso odstavili po pravilih, in ker je bila zahteva stavekajočih tudi odstop direktorja Jelovca - kot je znano, pa ti v tem niso uspeli -, je morda tudi zaradi tega nastala paradoksalna situacija, ko je v pogovoru z nami Jelovac pravzaprav zagovarjal poteze Pajka, ki toži institucijo, ki jo sam zastopa in katere interese bi moral braniti, takšno ravnanje pa nam je razložil s tem, da je "človek, ki je zadovoljen za zaščito zakonitosti. Ne morem zagovarjati potez in odlokov sveta kot organa upravljanja, če so v nasprotju s statutom in veljavno zakonodajo."

Svet Radia študent - v njem so lani sedeli

"Mladinski medij ni medij za mlade."

Mag. Andrej Fištravec je bil v začetku osemdesetih eden izmed pobudnikov mariborske medijske iniciative, ki je vključevala iniciativno skupino za mladinski radio. V devetdesetih letih je postal asistent in pozneje profesor sociologije mladine na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Kje, kdaj in zakaj iniciativna skupina Marš?

Začetek delovanja pobude za mladinski radio sega v začetek osemdesetih let, ko je ponovno prenehal z delovanjem *Klub mladih* v Mariboru. Ena od reakcij je bila pobuda skupine, imenovane *Inkriminalni kolektiv*, ki je v Mladini objavila tekst z naslovom *Očrt za kritiko medijske ponudbe glasbe pri nas*. V skladu s tem smo prišli do spoznanja, da mladinska scena v Mariboru nujno potrebuje tudi svoj medij.

Ste imeli pobudniki Marš že prej kakšne medijske izkušnje?

Sam sem bil leto in pol urednik kulturne redakcije na Radiu študent, pa tudi nekaj malega odgovorni urednik, sicer pa smo sodelovali predvsem na radiu Maribor, kjer sta bile takrat dve oddaji za mlade - *Mladi mladim* in *Študij in glasba*.

Kako ste začeli?

Decembra 1986 smo pričeli pripravljati tedenske radijske plesne zvočne delavnice v dvorani *Štuka*, konec maja 1988 pa smo končno prvič oddajali v zdajšnjem *Domu ustvarjalnosti* na današnji frekvenci 95,9 (ne še redno), s čimer se je pričelo resno medijsko oddajanje. Sodelovalo nas je več kot 60, pripravljali pa smo program 'Lahko noč, Evropa'.

Bi lahko na kratko razložil, kaj ti pomeni mladinski radio? Če je Marš alternativen medij, zakaj potem naziv mladinski?

Po eni strani je razlog finančni, saj se je v osemdesetih letih bolj skrbelo za ta segment mladine, po drugi strani pa ne gre za mladinskost v generacijskem smislu. Mladina se je danes postarala, postala senilna, tako da je mladina danes socialno-kulturni in ne več biološki konstrukt. Mladinski medij ni medij za mlade.

Studio Radia študent (foto Marko Jamnik)

Marš je poskušal s svojo provokacijo opozoriti na to, da že od svojega začetka delovanja nima sistemskega vira financiranja. *Bojan Golčar*, njegov direktor, je zato zadnje čase vse napore usmeril v to, da bi našel ustanovitelja, ki bi zagotovil to, zaradi česar mu takšno mesto tudi pripada: finančna sredstva. Kot najbolj naravna se je izkazala možnost, da ustanovitelj Marša postane *Študentska organizacija Univeze v Mariboru* (ŠOUM). Vendar je ŠOUM zahteval, da postane tudi edini ustanovitelj Marša. Ta je namreč od leta 1994 zavod šestih fizičnih oseb, ki so bili takrat sodelavci Marša, danes pa pri njem sodeluje le še eden. Ustanovitelji pa na žalost niso nikdar finančno podprli dejavnosti mariborskega mladinskega radia, razen nekdanj MK ZSMS, na račun katere Marš še danes dobi redne dotacije Mestne občine Maribor.

no sredstev pridobijo od ustanovitelja, *Študentske organizacije univerze* (ŠOU) v Ljubljani, četrtno od domačih in tujih fondacij, ki podpirajo neodvisna družbena gibanja, polovico sredstev pa iz naslova svoje tako imenovane dopolnilne dejavnosti - s tem, da proizvajajo reklame za zunanje naročnike. To jim omogoča sodobno urejen produkcijski studio; za opremo tega in še treh studijev, s katerimi razpolagajo, so - po preselitvi v nove, več kot 600 kvadratnih metrov velike prostore - lani in predlani vložili 100.000 nemških mark sredstev. Če k temu dodamo še podatek, da z RŠ sodeluje več kot 170 bolj ali manj stalnih sodelavcev in da je njegov program od 4. maja v *real audio* tehniki slišen na internetu, bi lahko rekli, da najboljši časi Radia študent šele prihajajo.

Znana zgodba pa je, da ljubljanski RŠ ne

Neformalna skupina vs. direkcija Radia Študent

O Radiu študent

Taštanovska: Radio študent ni več študentski medij. Že dolgo ne, ker je študentska populacija toliko apatična.

Jelovac: Radio študent se od leta 91 prilagaja novo nastalemu okolju, tako pravnemu kot medijskemu. V obeh primerih se ni najbolje znašel.

Drug o drugem

Taštanovska: Pridem čisto na človeški ravni k njemu, pa se z njim ne da komunicirati.

Jelovac: Če je otrok nepotrpežljiv in hoče čokolado takoj zdaj, pride do konflikta.

O vplivu direktorja na uredniško politiko

Taštanovska: Jelovac ima v rokah resda samo finančno plat, toda če nam on ne zagotovi sredstev za delo, potem tudi program težje teče.

Jelovac: Na uredniško politiko vpliva bog, ki se imenuje trg. Jaz na nek način reprezentiram tega boga. Sem njegov namestnik, ki lahko pove: fant, to gre, imamo denar na računu, torej da.

O stavki

Taštanovska: Mi smo imeli takrat misliti zelo idealistično: da bomo ta radio popolnoma spremenili. V skupini nas je bilo veliko, imeli smo energijo, voljo, želje ...

Jelovac: Po mojem mnenju je šlo samo za stolčke in denar: vsi so hoteli dobiti mesta glavnega in resornih urednikov.

O koderju

Taštanovska: Imeli smo blazne spore okrog tega, kako bomo kupili koder, ki nam je crkoval. Koder pa je eden ključnih elementov, da sploh lahko oddajamo.

Jelovac: To zadevo smo že januarja kupili pod najboljšimi pogoji. Ker je to poslovna skrivnost, vam lahko povem samo to, da smo jo kupili za precej nižjo ceno, kot če bi šli v nakup na vrat na nos.

O mobitelu

Taštanovska: Zaradi javljanja s terena bi akutno rabili mobitel, pa nam ga direktor noče kupiti. Izgovor, da ni finančnih sredstev, je brezmiseln, saj je za to kriv prav direktor, ki je v marketing postavil zelo neizkušeno mlado ekipo, ki se trenutno še lovi in uči.

Jelovac: Lahko bi seveda šli mobitel kupiti takoj. Ker pa hočemo dobiti GSM aparate pod ugodnimi pogoji, ti pogovori trajajo nekaj časa. Dobili pa bomo takšen GSM aparat, da se bodo lahko novinarji oglasili samo na telefonsko številko Radia študent.

O internetu

Taštanovska: Internet imamo samo na enem računalniku v desku.

Jelovac: Imamo 24 ur interneta *on line*. Z dveh računalnikov. Zdaj pa je nastal problem, ker to ni možno z vsakega računalnika.

gram RŠ: "Direktor noče podpisati pogodbe z nekom, ki mu ni všeč. Tako on dejansko krši zakon s tem, ko na njegovem radiu delajo ljudje brez pogodbe." Jelovac ima o tem drugačno mnenje: "Po našem statutu - to oni dobro vedo - se poda zahteva za statusu rednega sodelavca in glede zahtevo, ki jo podpiše odgovorni urednik, če gre za programske sodelavce, mora direktor v določenem roku podpisati pogodbo. Torej ne more nobeden, preden ne izvolimo odgovornega urednika, legalno pridobiti statusa." Še večji problem pa je v tem, da se ne ve, kdo od tistih - če sploh kdo, ki so nekaj že imeli status rednega sodelavca RŠ, je še ohranil ta status. Med stavko je namreč Svet Radia študent zahteval od direktorja, da razveljavi vse obstoječe pogodbe in dal možnost, da se razrešeni na ta sklep pritožijo. Jelovac: "Svet je naredil napako, ker je vsem prenehal status zaradi konstruktivne nezaupnice. Potem pa so jih poklicali, da se pritožijo. Skupina stavekajočih se je organizirano pritožila, na enem obrazcu, kar je popolnoma neumno. Pri pritožbi je namreč šlo za to, da se vidi, kdo kaj ali zares dela. In tisti, ki se je pritožil, je moral seveda tudi argumentirati svoje reference." Taštanovska: "Direktor je razveljavil nalog sveta, svet pa je nalog - kot drugostopenjski organ - potem spet potrdil. Zapletlo se je, ko je direktor ugotovil, navajam, 'da je svet presegel svoja pooblastila s tem, ko mu je naložil, naj razveljavi naše pogodbe'."

Pogodbe o statusu rednega sodelavca so torej bistvene za (re)organiziranje RŠ, to pa je tudi eden od najtrših orehov, v katerega bo morala zagristi arbitrarno-pravna komisija. Rešitev teh vprašanj pričakujemo z začetkom naslednjega študijskega leta, še pred konstituiranjem novega študentskega parlamenta.

Eno z drugim

Kar se tiče Marša, je odgovor samo eden: njegovi sodelavci morajo poiskati (so)ustanovitelja, ki jim bo zagotovil finančna sredstva, s katerimi bo možno delati kvaliteten nekonvencionalni program. Ljubljanski RŠ pa mora urediti formalni status in medsebojna razmerja. Direktor Jelovac pravi, da se je že od začetka spopada "ubral strategijo, ki se imenuje hoja po dveh nogah. Program je naš izdelek in se mora na kakršenkoli način nadaljevati. Sočasno pa moramo urediti pravno, organizacijsko in finančno plat problema. V tem času pa mora vladati pax romana. Ne bi smelo biti nobenih izsiljevanj glede podpisovanja pogodb. Podpiral pa bom vse rešitve, ki bodo omogočile, da ta radio ohrani svoj nekomercialni status nekonvencionalne medijske organizacije." Taštanovska pravi, da namerava svojo funkcijo - če jo seveda potrdi vlada ŠOU - opravljati do izvolitve novega urednika: "Če uspemo priti med študente in jim dati neko vsebino, ki bi jih mogoče zbudila, potem bi bilo to moje življensko poslanstvo."

Na koncu si naj dovolimo še majhno pripombo: je kdo kdaj pomislil, da bi lahko RŠ in MARŠ ustvarila mrežo nekonvencionalnih radijskih postaj. Družbena gibanja, drugačnost in zavzemanje za človekove pravice namreč niso omejeni le na Ljubljano in Maribor, niti ne na internet, še manj na oba omenjena radia; so stvar celotnega slovenskega prostora.

Boštjan Lah, Borut Cerkovnik

predstavniki RŠ Boris Veler kot njegov predsednik, Vito Rožej in Miran Kajin, predstavniki ustanovitelja (ŠOU) Peter Grošelj, Gregor Sakovič in Gregor Knafelc ter od prvih šestih izvoljeni predstavniki javnosti dr. Iztok Saksida, mag. Borut Brumen in Jure Potokar -, ki sedaj ne deluje več, ker mu je januarja potekel mandat, nova pa še niso izvolili, naj bi zagrešil še nekaj nepravilnosti, zato je bila decembra lani ustanovljena pravno-arbitrarna komisija, ki naj bi preučila zakonitost sklepov sveta in prilagodila akt o ustanovitvi Radia študent in njegov statut obstoječi zakonodaji. Komisija, ki jo sestavljajo pravica RŠ, pravica Soroša in pravice ljubljanske študentske organizacije, do sedaj še ni sestavila nobenega sporočila, čeprav se zdi, da je "usoda" RŠ odvisna prav o nje.

Ko govorimo o "usodi" RŠ, tukaj seveda ne mislimo na program, ki teče, čeprav si o njem lahko vsak ustvari svoje mnenje, ampak o odnosih med tako imenovano neformalno skupino radia, ki je nastala iz stavekajočih, in njegovim direktorjem. Predzgodovina tega odnosa je bogata, zato se omejimo samo na nekatere bistvene točke. Direktor Jelovac zagovarja tezo, da bivša v.d. urednica Klavdija Poropat - ta je, potem ko jo je svet RŠ po odstavitvi Pajka potrdil na to mesto, štiri mesece, potem pa brez besed odšla, tako da je RŠ dobra dva meseca oddajal program brez v.d. odgovornega urednika - nikoli ni imela legalnega statusa, kar navsezadnje

kaže tudi to, da je njeno imenovanje zavrnila tudi vlada ŠOU, medtem ko tako imenovana neformalna skupina vidi glavni problem v direktorju Jelovcu. Jelovac tudi poudarja, da Poropatovala ni imela nobene vizije o delu radia, kar je, po njegovih besedah, izrazila tudi na seji sveta, ko je le-ta odločal o njeni nastavitvi. O tem, kako je videla svoje delo v vlogi v.d. odgovorne urednice, smo povprašali tudi Poropatovo, vendar ta o svojem delu ni hotela dati nobenih izjav. O Poropatovi pa je Jelovac izjavil naslednje: "Ni izpolnjevala niti enega od pogojev, ki jih določa statut RŠ. Poleg tega pa ni znala opravljati niti osnovnih operativnih del, ki jih mora urednik obvladati. Primer: sama ni znala izpolniti niti formularja za honorarno listo."

Za mnenje druge strani smo vprašali Tanjo Taštanovsko, študentko tretjega letnika FDV, ki je med drugim lani kandidirala tudi za poslanko Študentskega parlamenta, vanj pa ni bila izvoljena, na Radiu študent pa je dosedaj opravljala delo špikerice, novinarke in redaktorice univerzitetnega programa. Taštanovsko je neformalni zbor sodelavcev konec aprila predlagal za tisto, ki bo opravljala posle odgovorne urednice, sama pa o tem pravi: "Glede tega mora dati soglasje še vlada ŠOU. Vendar ne bom odgovorni urednik, tudi v.d. odgovornega ne, ker tega smo baje že imeli, tako da bom v bistvu v.d. odgovornega in tja do WD 40". Jelavcu očita, da noče podpisati pogodb z ljudmi, ki ustvarjajo pro-

Zdravko, Nedelja 98

PARTIZAN

Dan upora proti okupatorju

Ob 27. aprilu

Dan upora slovenskega naroda proti okupatorju, 27. april, bo, pa če se nekateri še tako napenjajo, ostal pomemben mejnik v slovenski zgodovini.

Nekateri pravijo, da ustanovitveni dan OF ne more biti skupni slovenski praznik, ker da je OF, oziroma za njo skrita KP, že od vsega začetka imela dva cilja: narodnoobrambne (nekateri seveda tega sploh zanikajo) in revolucijo. Dokazujejo pa to s citati iz Kardeljevih pisem, napisanih leta 1943 ali 1944. Toda, vsi vemo, da se je do tedaj zgodilo že mnogo!

Razmišljati o zgodovini na način "kako bi bilo, če bi bilo" je brez smisla, saj je življenje neponovljivo, časa ni moč zavrteti nazaj, izbrane poti ni moč nadomestiti z drugo. A kljub temu, razmišljajmo! Denimo: če bi slovenskega upora ne organizirala OF, ampak do takrat vladujoče politične stranke, bi mar ti uporniki mirno dopuščali ovajanje, sodelovanje in pomoč okupatorjem? Vsak upor, upor proti okupatorju pa še prav posebej, se mora, če hoče uspeti, zavarovati pred izdajalci; domači ovaduhi in sodelavci okupatorja so zmeraj največja nevarnost za gibanje. Ali denimo, če bi se bile druge stranke pridružile pozivom OF k upor, mar bi si spričo številnejših in bolj izkušenih politikov peščica komunistov lahko pridobila izključni vpliv? Komunisti so si pridobili vpliv s tem kar so delali. Zakaj je slovenski narod, ta "dobri, krščanski narod" šel za komunisti, ki so jih že pred vojno stigmatizirali z vseh prižnic, vseh političnih govornic in v vsem legalnem tisku? Zato, ker so delali, ker so mnogi z zgledom pokazali, da sta domovina in svoboda vredni življenja.

Ali bi OF, če je hotela organizirati upor proti okupatorju, sploh lahko dvignila upor, ne da bi jo obtožili revolucije? Že samo dejstvo, da se je ustanovila, so tedaj – in nekateri to počno še danes – označili za revolucijo.

Dobro, pravijo, tako zgodnji upor proti tako močnemu okupatorju je bil nepremišljen, izzval je veliko žrtev; Slovenci bi se bili morali potuhiniti, čakati, upreti se tik pred koncem, ko bi sovražnikova moč že opešala. Razmišljajmo: bi bilo res manj žrtev? Morebiti bi, če ne bi bilo upora, okupator izselil še več ljudi, posrkal še več mož in fantov v svojo vojsko in jih poslal v grobove ledene ruske fronte, mogoče bi Lebensborn še več slovenskih otrok presadil v nemške družine? Tudi ne-upiranje se zmeraj ne obnese. Pomislite na Jude. Pa tudi taktika čakanja na ugoden trenutek se ne obnese zmeraj. Pomislite samo na krvavo zadušeno varšavsko vstajo ... Slovenski "prezgodnji" upor pa je dosegel cilj, država je bila obnovljena v prejšnjih mejah, Slovenci smo si spet pridobili tretjino narodnega ozemlja – in se ob koncu vojne uvrstili med zmagovalce.

S tem seveda ne trdim, da je bila OF brezgrešna, da ni bilo napak, zmot in celo zločinov. Vsega je bilo. Saj smo bili samo ljudje, in ljudje zmeraj in v vseh okoliščinah nosimo s sabo svoje dobre in slabe lastnosti; v zmedenih vojnih okoliščinah imajo naše napake – pa celo naše dobre lastnosti! lahko strahovite posledice. Trdim pa, da nam ni šlo predvsem in v prvi vrsti za oblast. Predvsem se nismo sprijaznili s tem, da bi bili samo manjvreden slovenski gnoj, hoteli smo biti svoji na svojem.

Če pa že na vsak način iščete revolucijo, potem je ta nemara res v dejstvu, da je bil to slovenski upor "malih" ljudi zoper "veliko" politiko, ki se je spajdašila z okupatorji. Politika je ljudi ignorirala. Nihče se ni spomnil, da bi kazalo kaj povprašati slovensko ljudstvo, ki so ga imeli zmeraj na ustih. Pravijo, da so pripravljali upor. Ampak kdaj so in kako o tem obvestili ljudi? OF je bila ilegalna organizacija, ni imela ničesar, pa je vendar znala obvestiti ljudi, kaj hoče. O čem pa so ljudi obveščali drugi? V njihovih letakih iz tega časa ni niti besede o boju proti okupatorju, je samo boj proti komunizmu "skupaj z veliko zaveznico Nemčijo". Ljudje pa so šli z OF, bolje rečeno, soustvarjali so jo; zato ker jim ni bilo vseeno, zato, ker so vedeli, da o tako pomembni zadevi, kot je svoboda, ne smejo odločati zgolj oni na vrhu.

Če hočete, revolucija je bila najbrž v dejstvu, da je bil slovenski upor upor enakopravnih. OF smo bili ženske in moški. Dotlej je veljalo, da je funkcija žensk v vojni zgolj, da obvezujejo rane in pripenjajo šopke na prsa junakov. OF pa je v ženskah videla nič več in nič manj kot ljudi. Obojim, ženskam in moškim, je poverjala enako odgovorne naloge in oboji smo jih enako odgovorno opravili.

Naenkrat je tu partizanska vojska – vojska, ki je nastala iz nič, vojska, kjer je bilo spati na seniku že veliko udobje, vojska, ki so jo nasprotniki zmerjali s tolpo razcapancev in ušivcev – ki ponosno, kljubovalno in samozavestno zapoje: Na Slovenskem smo mi, Slovenci, gospodar!

To je sporočilo, ki ga nosi 27. april. Sporočilo, ki bo še dolgo aktualno.

Smrt fašizmu, svoboda narodu!

Ela Ulrih - Atena, članica ZZB NOV

DOMOBRANEC

Praznik upora ali razdora?

Ob 27. aprilu

Tri tedne po tistem, ko so se na Jugoslavijo spravile desetkrat močnejše vojaške sile, jo v enem tednu razbile in si jo razdelile, so se v Vidmarjevi vili pod Rožnikom zbrali vodilni člani KPS, torej poklicni revolucionarji, ki so povabili nekaj disidentov tistih strank in društev, ki so v stari Jugoslaviji obvladovali slovenski politični prostor, in nekaj kulturnikov, članov Društva prijateljev Sovjetske zveze.

Bilo je 26. aprila popoldne in zvečer. Niso pisali zapisnika, še danes čisto dobro ne vedo, kdo vse je bil zraven ... Ne vemo, kaj so se pogovarjali. Lahko samo domnevamo. Šlo je za enega od sestankov, ki so jih imeli, in se šele kasneje spomnili, da bi bilo prav, če bi se ga spominjali. Takrat je že drugo leto veljal pakt med Hitlerjem in Stalinom. Čeprav je bil za prave komuniste neznosen, so ga morali hvaliti kot vrhunec diplomatske veščine. Odkar je bil podpisan, sta partnerja napadla in si razdelila Poljsko, Sovjetska zveza je zasedla baltske države Litvo, Latvijo in Estonko ter napadla Finsko in ji odskrnila del ozemlja. Nemci so zasedli Dansko in Norveško in končno spomladi 1940 napadli in zasedli Nizozemsko, Belgijo in Francijo. Ob tem je Kidrič napisal sledeče: "S porazom francoskega imperializma je znatno slabel tudi njegov mentor in relativni izkoriščevalec angleški imperializem ... je Sovjetska zveza ravnala pametno, ko je pač okupirala Finsko, del Poljske in na ta način zavzela pozicije, ki ji bodo omogočile, da se zahodni imperializem potolče med sabo."

V resnici so se komunisti znašli v zagati. Najbolj se je to pokazalo v Franciji. Medtem, ko so se druge skupine pripravljale na odpor, se organizirale in se je iz Londona oglašal De Gaulle, so morali sami biti tihi. Prepovedano jim je bilo delati karkoli takega, kar bi lahko vznemirilo nenaravnega zaveznika, Nemce. Tisto leto do napada na Sovjetsko zvezo je pomenilo tako zamudo, da se francoski komunisti do konca vojne niso pobrali, saj jim ni uspelo, kar so sicer poskušali in kar jim je uspelo v Sloveniji, namreč monopolizirati upora proti okupatorju, s tem pa v borbi za oblast izriniti vse druge.

Ker vemo, da so bili naši komunisti bolj prevejani kot Stalin, jim lahko verjamemo, da pakta med Hitlerjem in Stalinom niso jemali tako zares kot njihov gospodar, in da so računali, da bo nenaravne ljubezni med fašizmom, nacizmom in komunizmom prej ali slej konec. Na tistem sestanku 26. aprila so se pogovarjali o vsem tem, tudi o zahodnem imperializmu, ki so ga imeli za enako nevarnega kot oba totalitarizma. Domnevamo, da so govorili predvsem o tem, da morajo preprečiti, da jih v času njihovega mirovanja, za katerega pa so molili, da bi bil čim krajši, ne bi prehiteli drugi. Onemogočiti morajo, da bi odpor proti okupatorju organizirala vodstva prejšnjih legalnih političnih strank. Maja 1941 je bila ustanovljena Slovenska legija, ki je štela 10.000 nekdanjih slovenskih fantov, nato Sokolska legija s tisoč vojaki in legija redarjev na kongresu Kristusa kralja, ki jih je vodil Ivo Peršuh. Protiimperialistična fronta je ostala samo na papirju. Ob ključnem dogodku, napadu na Sovjetsko zvezo 22. junija, se ni sestala, ampak je bil CK KPS tisti, ki je istega dne imenoval poveljstvo partizanske vojske, v katerem so bili izključno komunisti. Ime OF je bila prvič izrečeno sredi julija. Zapisnik sestanka protiimperialistične fronte, ki je bil 15. junija 1941, ne govori o oboroženem boju, a vsebuje zanimive točke: "Osvoboditev slovenskega naroda je možna samo na ruševinah imperializma, razredni boji..." in ključna 6. točka: "Brez boja proti izdajalski lastni kapitalistični gospodi se zatirani narod ne more osvoboditi!"

In zdaj ima prva država, ki jo imamo Slovenci v svoji zgodovini, med državnimi prazniki tudi 27. april. Čeprav piše, da gre samo za praznik upora proti okupatorju, dobro vemo, kdo ga praznuje. Ob lanski razpravi v državnem zboru, ko je bilo predlagano, da bi ta sumljivi datum zamenjali s čem bolj pozitivnim in resničnim, najbolj sprejemljiv bi bil 15. september, ko je bila leta 1947 razglašena priključitev Primorske k Jugoslaviji, so se oglasili zagovorniki 27. aprila: "Res je, da je bilo tisto srečanje dan prej, res je, da ni bilo govora o uporu proti okupatorju, ampak v naših srcih je zapisan kot tak in pustite nam ga! Od partizanščine ste nam pobrali Dan mladosti, Dan vstaje slovenskega naroda, Dan borca, Obletnico zasedanja AVNOJA, Dan osvoboditve in še celo rajdo občinskih praznikov. Požagali ste nam jambore, najraje bi podrli stebre na poti ob žici okupirane Ljubljane, samo 27. april je čisto naš, za božjo voljo, kaj nimate nobenega srca!"

Tako je 27. april ostal in nas bo delil. Vsako leto znova bo dokazoval, da v slovenski državi nismo složni in se nimamo radi.

Bog, Narod, Domovina!

Tine Velikonja, predsednik Nove slovenske zaveze

Kako potresna je Slovenija

Sredi aprila je Zgornje Posočje prizadel potres, ki je nastal v globini približno 15 kilometrov pod Hudim vrhom, dva kilometra jugozahodno od Lepene. Njegovo moč prehodno ocenjujejo s 5,5 stopnjami po Richterju, hkrati pa ocenjujejo, da je prizadel področje Bovca in Kobarida nekje med 7. in 8. stopnjo po Mercalliju, Bohinjski kot s 6., Ljubljano pa s 5. stopnjo. To področje je že leta 1976 prizadel podoben potres z epicentrom v Furlaniji, le da so ga ljudje tedaj čutili nekoliko drugače, saj je imel tokratni žarišče neposredno pod njimi in je povzročal tresenje v vertikalni, furlanski pa je zaradi oddaljenosti povzročil tresenje v horizontalni smeri.

Večina potresov nastane zaradi premikanja tektonskih plošč; Zemlja je sestavljena iz enajstih velikih in kopice manjših. Na tako majhnem prostoru, kot je Slovenija, pa se stikajo kar tri geotektonske enote: Alpe in Dinaridi ter Panonski bazen, ki se med seboj premikajo v različnih smereh. Vsaka izmed teh enot ima določeno potencialno energijo zaradi same lege, in ko se plošča premakne, se ta energija spremeni v kinetično energijo valovanja: nastane izvor valovanja in ti valovi povzročijo potres.

Seizmologija

Pri potresih sta bistveni dve skupini valov: prvi so primarni - longitudinalni, potem z zakasnitvijo pridejo sekundarni oziroma transverzalni, za njimi pa še površinski. Na podlagi zakasnitve sekundarnih valov je moč razbrati prvi osnovni podatek o potresu, oddaljenost njegovega epicentra. Na primer: potresni valovi so iz Gornjega Posočja do observatorija na Golovcu potovali približno 10 sekund. Povprečna hitrost valov je 8 km/s in zlahka je bilo izračunati, da je približna oddaljenost od žarišča 80 kilometrov. Izračun smeri dobimo na podlagi zapisa več seizmografov, od katerih eden meri gibanja v smeri sever-jug, drugi vzhod-zahod, tretji pa gibanja gor in dol. Magnitudo, to je jakost potresa, pa izračunamo iz različnih skupin valov, ključnega pomena za izračun pa so amplituda, frekvenca in perioda potresa. Za te izračune potrebujejo tudi podatke iz drugih opazovalnic, saj so podatki iz centralne, golovške - in tudi iz vseh ostalih, ki jih imamo v Sloveniji - premalo.

Omenjene jakostne stopnje potresov stroka vrednoti po različnih lestvicah, od katerih sta najbolj znani Richterjeva in Mercallijeva, za katero se uporablja tudi oznaka EMS. Razlika med lestvicama je v tem, da Richterjeva "prikazuje" sproščeno energijo; izračunamo jo na podlagi zapisa iz periode in amplitude potresa in to je natančen podatek sproščene energije. Mercallijeva lestvica pa je intenzitetna in klasificira učinke na površini: na naravo, objekte in ljudi. Primerjava med Richterjevo in Mercallijevo lestvico je le približna, saj bodo v primeru, če je potres globok, učinki na večjem prostoru manjši ali pa obratno, če je potres plitev. Recimo: potres leta 1982 v Šempetru v Savinjski dolini so čutili na zelo majhnem področju, v Šempetru sta bili dve hiši popolnoma porušeni; - nasproten primer pa je potres izpred treh let v Ilirski Bistrici, kjer so bile poškodbe sicer minimalne, čutila pa ga je cela Slovenija.

Po ocenah stroke se v svetu vsako leto (za natančne podatke je obstoječa svetovna mreža seizmografov premajhna) dogodi povprečno milijon

potresov, kar pomeni približno dva na minuto. Registrirano število potresov je odvisno od števila seizmičnih opazovalnic in občutljivosti merilnih instrumentov, s katerimi te razpolagajo. Vzemimo primer Šempetra v Savinjski dolini: ko so naši seizmologi preteklo leto tam postavili mobilno merilno postajo, so v samo petih dneh zabeležili 140 potresov. Skratka, zabeležili so vse tektonske premike na tem območju, tudi tiste najšibkeje, ki jih prebivalci niti niso čutili. Prav tako so podobne meritve pred osmimi leti izvedli v Goriških Brdih, kjer so mobilno postajo namestili kar v dobrovski vinski kleti ter v manj kot mesecu dni registrirali preko štiristo potresov, od katerih pa so jih doma-

li imeti solidno državno omrežje, bi potrebovali vsaj petindvajset opazovalnic," meni Vidrih, "saj je, razen Prekmurja, celotno področje Slovenije še kako potresno aktivno."

V ZDA imajo na obeh straneh prelomnice Svetega Andreja opazovalnice praktično na vsakih nekaj metrov. S tem je določljivost žarišča potresa bistveno večja, hkrati pa tak sistem opazovalnic omogoča zaznavanje vsakega premika in strukture preloma. Podobno, vendar nekoliko manjšo gostoto opazovalnic imajo tudi v italijanski Furlaniji, kjer so po katastrofalnem potresu leta 1976 postavili štiri različne mreže observatorijev. Vse opazovalnice v Furlaniji so popolnoma avtomatizirane in podatke v največ petnajstih minutah posredujejo vsem centrom in medijem. Naši seizmologi zaradi premalo opreme in denarja Italijanom ne morajo konkurirati; so pa dobro povezani z italijanskimi opazovalnicami, s katerimi tudi izmenjujejo podatke. Zaradi tega na slovenski strani - v Posočju - tudi nimamo takšne mreže seizmografov.

Opazovanje potresov na Slovenskem

Prva potresna opazovalnica na Slovenskem, hkrati pa tudi prva v Avstro-ogrski monarhiji, je bila postavljena kmalu po ljubljanskem potresu 1895. Postavili so jo v pritličju višje realke na Vegovi ulici v Ljubljani, potrese pa je začela beležiti 18. septembra 1897. To je bila ena izmed prvih opazovalnic v svetu; pred njo so potresne opazovalnice delovale le še v Italiji, Nemčiji, Veliki Britaniji, Rusiji in na Japonskem.

Ljubljanski observatorij je vodil profesor Albin Belar, ki je sam celo izdeloval seizmometre in izdal eno prvih strokovnih revij o potresih sploh: *Die Erdbebenwarte* (Potresna postaja) s priložo *Neueste Erdbeben-Nachrichten*, v kateri je opisoval vse pomembnejše svetovne potrese. Po prvi svetovni vojni so Belarja administrativno upokojili, opazovalnico, vse merilne naprave, literaturo in ostalo pa so preselili v Beograd. Belar je kasneje v Gorjah nad Bledom ljubiteljsko nadaljeval s spremljanjem potresov, za kar je uporabljal prototipe svojih merilnih naprav. V Sloveniji tako od leta 1918 dalje ni bilo uradne opazovalnice potresov in šele 1924. leta so se na ljubljanski univerzi odločili ustanoviti seizmološko opazovalnico. Ta začasna opazovalnica je v okviru *Prirodoslovno-matematične fakultete* delovala v kleti ljubljanske univerzitetne zgradbe na Kongresnem trgu vse do konca pet-

desetih let, vendar je bila slabo opremljena, njene zapise pa so obdelovali v Beogradu. Po večdesetletnih prizadevanjih je 1958. leta končno zaživel glavni slovenski observatorij na Golovcu, ki ga danes pesti prostorska stiska (na vsakega zaposlenega na *Upravi RS za geofiziko* pride le okoli dva kvadratnega metra uporabne površine). Golovška opazovalnica je od srede šestdesetih let dalje vključena tudi v svetovno mrežo. V tej mreži sodeluje okoli sedem tisoč opazovalnic, po kvaliteti podatkov pa golovška sodi med boljše v svetu. "Beležimo pa ne samo lokalnih potresov; kjerkoli v svetu se potres zgodi in je dovolj močan, ga zabeležimo tudi pri nas," razlaga Vidrih. "Te podatke potem izmenjujemo z evropskimi in svetovnimi centri. Za Sredozemlje, se pravi za naš prostor, je center v Franciji, v Strasbourgu, za svetovne potrese pa v Neisu v Koloradu v ZDA."

foto Marko Jamnik

čini zaznali komaj petindvajset. Tudi ob zadnjem potresu v Posočju so sodelavci *Uprave RS za geofiziko* namestili več instrumentov, ki so v naslednjih dneh zabeležili preko 1000 popotresnih sunkov, večinoma jakosti I ali II po Richterjevi lestvici; pet sunkov pa je imelo moč III stopnje.

"Število potresnih opazovalnic v Sloveniji je absolutno premajhno," je potožil Renato Vidrih z *Uprave za geofiziko* v okviru Ministrstva za okolje in prostor. Kako tudi ne bi, saj imamo danes v Sloveniji štiri prenosne in le sedem stalnih opazovalnic, od katerih je ena analogna, ostale pa so digitalne. Od digitalnih sta dve vključeni v državno računalniško mrežo, ostale pa so z osrednjo opazovalnico na Golovcu povezane s telefonskimi linijami. Stalne so v Ljubljani, pri Cerknici, na Vojskem, v Bojancih, v Bistriškem jarku, v Dobrimi na Kozjanskem in na obrobju Krškega polja. "Če bi hote-

TRIBUNA

ludu

UPORABA NA LASTNO ODGOVORNOST

KASNEJŠIH REKLAMACIJ NE UPOŠTEVAMO

Rode našel stik z neverujočimi

Nadškof in ljubljanski metropolit dr. Franc Rode je po več kot petnajstih letih dela v Papeškem tajništvu za neverujoče in Papeškem svetu za dialog z neverujočimi v Rimu svojo bogato teoretično izkušnjo končno lahko zil s prakso.

Projekt Nadškofov prapor, ki ga v letošnjem maju v sodelovanju z rimokatoliško Cerkvijo uvaja Republika Slovenija, bo po prepričanju najvišjih uradnikov države ne samo preiskus zrelosti Slovenije med vstopanjem v Evropo, ampak svetel zgled celotnemu zahodnemu svetu. Projekt vodi Urad za versko republiko Slovenije, inscenacija pa je, kot smo izvedeli iz dobro obveščenih virov, prevzel Matjaž Berger, ki ima na tem področju v Sloveniji prav gotovo največ izkušenj.

Nadškofov prapor, ki ga je posvetil sam papež Janez Pavel II. - "iz radosti ob prirščnem sprejemu v Sloveniji" -, bo začel svojo pot v Ljubljani in bo - ko si ga bodo iz roke v roko podali farani vseh far - prepotoval vso državo in tako sklenil obroč miru in bratstva. Čeprav so se že oglasili nekateri iz vrst anarhičnih liberalcev in trdili, navajamo, da "je Nadškofov prapor kronski dokaz militantnosti slovenske rimokatoliške cerkve, ki so ji - potem, ko ji bo država podarila gozdove - zrasla krila", je gotovo, da so nameni te akcije gotovo humani. Saj gre vendar zato, da se vero, ki ji po zagotovilih predstavnikov Cerkve pripada skoraj tri četrtine prebivalcev Slovenije, pripelje k ljudem, ne da bi se jim bilo treba mučiti v Cerkvi. Projekt Nadškofov prapor s tem postaja sestavni del slovenske katoliške sinode.

Na tajništvu ljubljanske nadškofije so nam zagotovili, da Nadškofov prapor ni namenjen samo verujočim, ampak tudi tistim, ki o veri dvomijo in celo zakrknjenim antikristom. Upajo, da bodo zgibanke, ki jih bodo ob predajanju prapora ene fare drugi delili osnovnošolcem in dijakom - ti bodo imeli takrat šole prost dan, vendar se bodo morali udeležiti predaje,

Generalka za inscenacijo ob začetku poti Nadškofovega praporja.

ker bi sicer pouk morali nadomeščati v dveh sobotah -, padle na plodna tla, saj zgibanke propagirajo ljubezen in bratstvo med ljudmi.

V okviru akcije Nadškofov prapor bodo potekale tudi spremenljive prireditve, ki bodo začinjene z značilnim katoliškim humorjem.

Tega se zaveda tudi nadškof Rode, ki je posebej za Tribuna ludu izjavil: "Civilizacija brez humorja pripravlja svoj lastni pogreb. 'Tapravi' komunistični voditelji so bili popolnoma brez humorja. Kristjan naj se ne jemlje preveč resno. Kristjan se zna nasmejati sam sebi, ker ve, da je vse milost, saj vse dolguje Bogu. Humor je tipičen samo v krščanski civilizaciji. Veliko humorja, veliko veselja - to je pravo krščansko ozračje."

Tribuna ludu bo akcijo, ki se bo 25. maja končala s slavnostjo izročitvijo Nadškofovega prapora nadškofu Rodetu, spremljala na vsakem koraku, iz vseh večjih slovenskih krajev pa bomo pripravili krajše ali daljše reportaže.

Bralcem Tribune ludu se opravičujemo, ker je konec sveta, ki smo ga napovedali v prejšnji številki, zaradi višje sile odpadel. Sporočili so nam, da je na dan, ko je bil napovedan, lilo kot iz škafa.

Uredništvo

Ministrantova pušica

Kot uvodna prireditev k Nadškofovemu praporju po vsej Sloveniji že poteka Ministrantova pušica, ki pravzaprav pomeni svojevrstno slovensko rešitev problema financiranja katoliške Cerkve, zaradi katerega Sloveniji ne bo treba uvajati tako imenovanega cerkvenega davka. Mladi iz vseh koncev Slovenije prinašajo na kup denar in tako izkazujejo svojo pripadnost Cerkvi. Družina nam je prijazno odstopila v objavo svoj članek o dveh neustrašnih ministrantih, za kar se ji iskreno zahvaljujemo. Članek povzemamo v celoti.

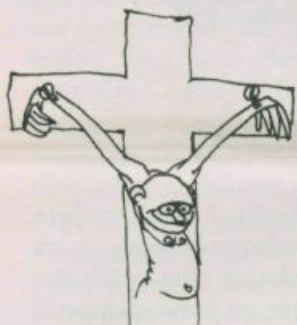
Ministranta s srcem

Kar je sveta mati katoliška cerkev po Slovenskih krajih slabovernih faranov po krivoverah izgubila, jih je po naši mili deželici tudi z vrhano mero dobila, in kar so liberalnokomunistični Luciferji ter njih pajdaši vernih ji odvzeli, so iskreni fantiči in deklički, katerim se ministrantje veli, obilno pridobili. Kakor nekdanji apostoli po svetu so naši vrli otroci šli na vse kraje Republike Slovenije, ministrantovo pušico nesoč presvetemu gospodu nadškofu dr. Francu Rodetu in stoteren tolar je bil plačilo njih dela in truda. Popisati vse, koliko so trpeli in koliko prehodili, ni prostora ne časa: samo od dveh izmed njih,

foto arhiv Družine

Gašperja Bogataja in Magdalene Keber, naj se kaj malega pove. Oba vneta za spreobrnitev nevernikov in pogumnata, kakor nekdanji sv. brata Ciril in Metod, sta Muro, Dravo, Savo in Sočo prebredla in srečno na Brezje prišla. Tam sta osem dni in devet noči pred cerkvijo z zvončkom žvenkljala in s tem romarje k sebi privabila. Le-ti so kmalu veselje dobili do poslanstva prijaznega parčka, jima v pušico stisnili marsikateri bankovec ter ju nato za božji lon pazno poslušali, ko jim sta toliko lepega od ljubega nadškofa pripovedovati znala in domu prispevši in povedavši, kaj so videli in slišali, so svojim domačim srca vneli, da so tudi oni nesebično darovali za ministrantovo pušico.

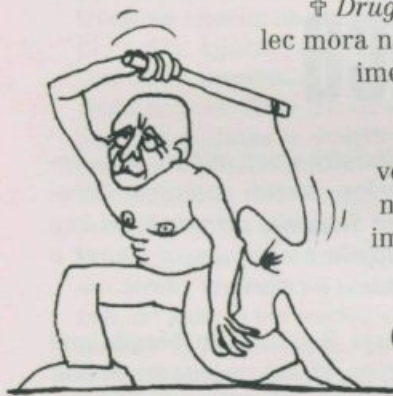

Moralni lik nosilca Nadškofovega praporja

Pet zapovedi, ki zapopadajo dolžnosti do g. nadškofa

✠ **Prva zapoved:** Nosilec mora v nadškofa Rodeta verovati, moliti ga, v njega upati, njega ljubiti.

V tej prvi zapovedi je prepovedano: sovražiti, obupati, ne zaupati ali pa predrzno zaupati v nadškofovo milost.

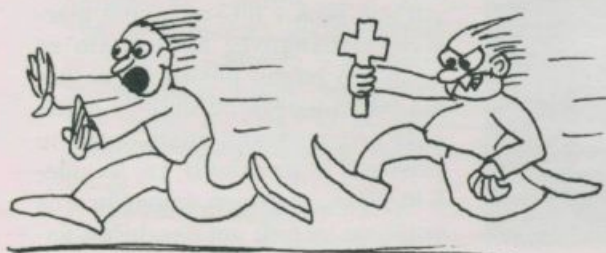

✠ **Druga zapoved:** Nosilec mora nadškofovo svetno ime posvečevati in s častjo izrekovati.

V tej drugi zapovedi je prepovedano: nadškofovemu imenu nečast delati, posebno z rodetokletstvom (preklinjevanjem) ali kadar

kdo njegovo škofovsko besedo ali pači ali pa napačno (na zlo) obrača.

✠ **Tretja zapoved:** Nosilec mora sedem dni pred in po 25. maju, ki je že od nadškofovega ustoličenja v naš praznik določen, od dela prenehati in počivati in pobožna dejanja opravljati.

V tej tretji zapovedi so prepovedana: vsa hlapčevska dela in vsa druga opravila, katera tem dnevom

(posebno 25. maju) ali nečast delajo ali pa njegovo posvečevanje odvrtačo ali zadržujejo.

✠ **Četrta zapoved:** Nosilec mora svojega nadškofa ljubiti, spoštovati in mu streči ter mu v telesnih potrebah pomagati.

V tej četrta zapovedi je prepovedano: nadškofu nepokoren biti, ali ga v potrebi zapustiti.

✠ **Peta zapoved:** Nosilec mora mir in edinstvo (slogo) imeti z nadškofom.

V tej peti zapovedi je prepovedano: kakorkoli g. nadškofu škodovati.

Prijavnica za nosilca Nadškofovega praporja

Ime, očetovo ime in priimek:

Naslov:

Potrjena izjava: Da, živim po vseh petih zapovedih, ki zapopadajo dolžnosti do našega g. nadškofa.

Podpis: _____

Opomba: Prijavnico, skupaj z odgovori na vprašanja, oddajte osebemu župniku najkasneje po zadnji nedeljski maši.

Vprašanja, na katera mora odgovoriti kandidat, ki se poteguje za nosilca Nadškofovega praporja. Med tistimi, ki bodo na navedena vprašanja odgovorili pozitivno, bo mešana državno-cerkvena komisija izbrala najustreznejše.

Kakšna so razmerja v slovenski Cerkvi (škof, duhovniki, redovniki – redovnice, duhovnik – laik ...)?

Kakšen odnos imate do cerkvene hierarhije? Kako doživljate slovenskega duhovnika, redovnika, redovnico?

Kaj v vaši župniji naredite za pripravo mladih na zakon in kaj za zakonce in družine?

Kje vidite glavna nasprotja med moderno družbo in Cerkvijo?

Kje in kako se lahko vzajemno bogatita in korigirata Cerkve in sodobna kultura?

Kako si predstavljate gmotni položaj Cerkve v Sloveniji? Kakšen je in kako naj ga uredimo?

Ali naj država prispeva k financiranju Cerkve in na kakšen način?

Ali v svojem okolju opazate pri ljudeh odpor do Cerkve? Če da, kaj je po Vašem mnenju krivo za to?

Ali smo katoličani in še posebej vodstvo Cerkve sami ravnali napačno ali nespretno? Če da, kje?

Kako gledate na smiselnost in koristnost, da se verouk (kateheza) kot vzgoja v veri podaja v okviru šole kot neobvezni predmet?

Kdaj in kako doživljamo vero kot kopico zapovedi in prepovedi, ne pa kot možnosti uresničitve življenja?

V čem me krščanstvo utesnjuje oziroma osvobaja?

Katere težave ali ugovore imam v zvezi Cerkvijo v preteklosti in sedanjosti?

Kje vidim svoje mesto za služenje v Cerkvi?

Ali liturgična znamenja in simboli nagovarjajo sodobnega človeka?

Zakaj je Cerkev večkrat samo bogoslužni servis, duhovnik pa izvrševalec skrivnostnih dejanj?

Kako vrednotiti ljudske pobožnosti, da bodo imele smisel in se ohranile?

Kje se pojavijo težave pri obnovi bogoslužnih prostorov in njihove okolice?

Kaj vem o tem, kako je Cerkev na Slovenskem v zgodovini uresničevala poslanstvo služnje najbolj potrebnim?

NAŠE ŽIVALI

Podlasica

Ni zlepa nesramnejše tatice in bolj grdoglede roparice, kakor je srborita podlasica. Divja pohlepnost in krvoželjnost ji gleda iz vsakega očesa. Nobena manjša četveronožna žival, nobena ptica ni varna pred njenim zobom. Vse mu, kar hodi in lazi po zemlji, je napovedala vojno: urni miški, dolgorepi podgani, rovarske mu krtu, dolgouhemu zajcu je ravno tako nevarna kakor ptici in njenim jajcem, kakor brezskrbnim kobilicam, kuščarjem, kačam, žabam in celo ribam in rakom v vodi. Če je hudomušna, se zažene tudi v psa in v konja, pa tudi človeku skoči za vrat.

Ta prežgani in pretkani krvolok lovi največ ponoči, podnevi pa leži v kakšnem duplu, ki pa si ga ni sama naredila, ampak si ga je prilastila od divjega goloba ali pa od veverice. Ko se sonce pomika na zaton, oživi in gre na lov. Ogleduje se na vse strani, vedno misleč na moritev. Tiho in previdno se priplazi do speče ali pasoce

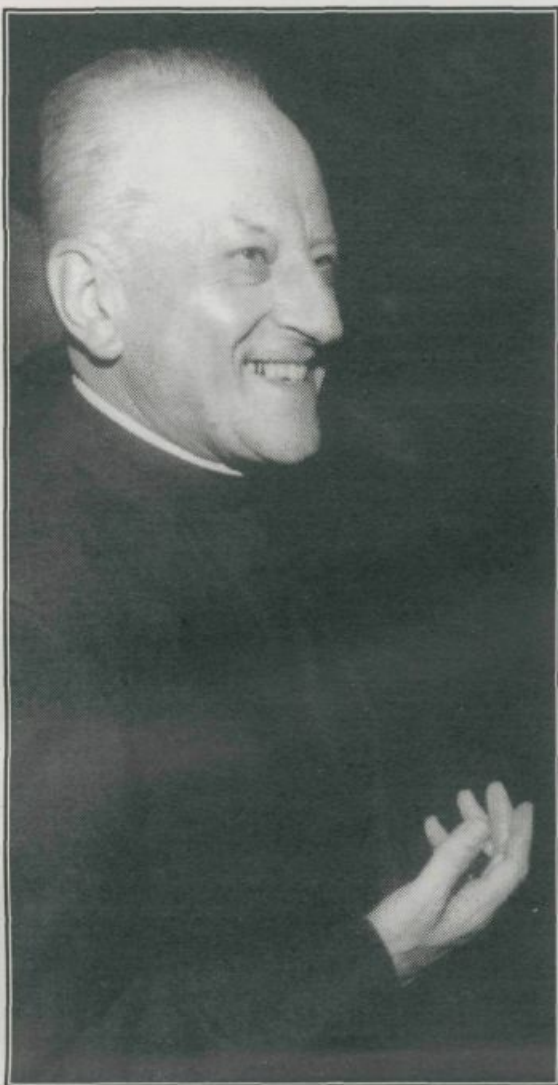

foto Denis Sarkić

se živali, lazi okoli nje in ko ujame ugoden hip - skoči in visi preplašeni živali na vratu ... Malopridna in krvi željna hudoba je še toliko bolj škodljiva, če živi bliže človeka, kjer ima več priložnosti delati škodo. Skozi majhno luknjo, ki jo je morebiti izglodala podgana, se spak privleče tako hitro, da se mu moraš čuditi. Če le more, se pretihotapi v kurnik ali golobnjak in ne neha moriti, dokler čuti še kaj živega. To je strašen boj in joj! Vse podavi in zakolje, žival pograbi najraje za vrat, ji pregrizne žilo in slastno liže in sreblje vročo kri.

Človek ne bi verjel, kako trdoživa je podlasica, zlepa je ni mogoče ubiti. Desetkrat boš mislil: no, zdaj si mrtva! pa bo spet oživila. S preklano glavo, z razparanim trebuhom in s predrtimi prsmi bo še nate hreščala in puhala.

Babjeverni ljudje se podlasice boje, češ da je strupena ali kaj.

Fran Erjavec

RADIO MARŠ • 95.9 MHz FM STEREO

BESEDA STROKOVNJAKA

Kdo je pravoslavcevec?

Spoštovani gospod

Izhajam iz tradicionalne slovenske katoliške družine in sem triinštiridesletni cerkveno poročni zakonski mož in oče petih bogaboječih otrok, s svojo družinico pa živim v manjšem gorenjskem kraju. Zato bi vas prosil, da zaradi delikatnosti vsebine pisma samega mojega priimka in naslova v Vašem cenjenem časopisu ne objavite. Sedaj pa k mojemu problemu, spoštovani gospod Strokovnjak. Kot gorečega kristjana, ki se, roko na srce, že od malih nog trudim delati in živeti po nauku naše presvete Matere Cerkve, me je (prav tako tudi moja zopet nosečo sopogo) na Jurjevo, ko smo z družinico po večerni molitvi gledali TV dnevnik, presunil

prispevek, ki je prikazoval blagoslavljanje konj v vasi Jurjevo, občina Kungota. In sedaj Vas kot kristjan, navajen obredov različnih blagoslovov v naši mali farni cerkvi, sprašujem za mnenje: le kaj ima pri duhovnikovemu obredu blagoslova z žegnano vodo opraviti še krmljenje konj s kruhom? Naj mi Bog oprost, ampak grenak občutek, ki sem ga dobil, je takšen: pa saj je to odkrit posmeh obredu obhajanja, ker je sveto hostijo nadomestil kvašen kruh. Pri tem me muči še vprašanje, ali je slovenski konj morda lahko pravoslavne vere.

S pristranskimi pozdravi, Jože

P.S. Prilagam fotografijo dejanja, ki sem jo izrezal iz časopisa.

Odgovor strokovnjaka

Spoštovani gospod Jože! S strokovnega vidika je dotična zadeva še veliko bolj grenka in pereča, kot ste jo Vi s svojo pošteno slovensko dušo videli in razumeli. Ne gre samo za norčevanje iz obreda obhajanja, ampak tudi za norčevanje iz pravoslavne, vzhodne cerkve. Slednja namreč za obred obhajanja ne uporablja nekvašenega kruha (ali kot Vi pravite, svete hostije), temveč navaden, kvašen kruh. In katoliški duhovnik tako s tem kruhom ni "obhajal" konja, marveč - v prenesenem pomenu - pravoslavca. Naj Vam za dokaz navedem samo nekaj najosnovnejših zgodovinskih dejstev: resda se verski nauk pravoslavne (vzhodne) cerkve razlikuje od rimske (zahodne) le v nekaterih točkah - denimo glede priznavanja koncilov, odnosa do celibata ter čaščenja svetnikov in božjih podob -, vendar je do končne ločitve med njima prišlo zaradi nad vse banalnega vzroka: ali pri bogoslužju uporabljati kvašen ali nekvašen kruh. Poslanci papeža Leona IX. (zagovornika nekvašenega testa) so 15. julija 1054. leta položili na oltar v cerkvi sv. Sofije bulo, s katero je papež izobčil patriarha Kerularija in vzhodno (kvas zagovarjajočo) cerkev. Kerularij je nato izobčil papeža ...

Skratka, gospod Jože, odločiti se boste morali po svoji vesti. Mogoče Vam bo pri tem pomogel citat iz ust nadškofa in metropolita ljubljanskega, dr. Franca Rodeta, s katerim tudi zaključujem ta delikatni primer: "... prav tako pozdravljam tudi pravoslavne brate, ki živijo med nami, v prepričanju, da dogodki zadnjih let niso skalili v globinah medsebojnega spoštovanja in prijateljstva ..."

dr. Uhec Možgan

Proletarske akcije v gibljivih slikah

Leta minevajo, a Dan-D - praznik (brez) dela(vcev), veselo stoji na svoji primarni točki. Ni lepšega kot oditi v kino ali sedeti pred TV sprejemnikom in gledati gibljive slike o naših alter egih, fiktivnih vizionarjih, idealistih in utopistih. In ker vlada pogojno ne počiva, je s prvim majem uvedla nov zakon o cestno prometnih predpisih, ki bo naše virtualno napolnjene denarnice še dodatno olajšal. Zato je v čast 'Dneva-D...' in zvišanja naših prihodkov čas za neposredno akcijo, oziroma re-akcijo.

1. Pravoverna akcija. Film Petra Cattanea Do Nazga (Full Monty) je zadnja prava vroča žemljica, ki je bila vsem v dokaz, da je preživljanje v post-industrijskem mestu odvisno od tega, ali si pripravljen iti do konca, do tiste zadnje instance, ko moraš naposled adherentno potrditi svoj status proletarca. Postaneš lahko zgolj pasivni akter, razgaljen objekt trenutnega vouyerizma. Število žrtev: 'brezmadežni' ponos vseh akterjev na odru.

2. Utopijsko-destruktivna akcija. V filmih Kena Loacha je delavec moralni anarhist ali samouničevalni reakcionar. Le-ta je pač tisti, ki mora za vsako ceno znati preživeti. In ker je film prostor fikcije, nič ni resnično, dovoljeno pa vse. Namen in nauk Loachovega filma Riff-Raff bi lahko preprosto izpeljali iz besed

Slovenski prispevek k delavskemu prazniku: fotografija s snemanja novega slovenskega filma 1. maj na Rožniku.

Dušana Pirjevca - 'Destrukcija ni preprosto uničenje in samouničenje. Destruirati pomeni: raz-graditi hišo, da se pokažejo njeni temelji...'. Ali kot nam to Loach prezentira na filmskem platnu - zaradi slabe varnosti umre eden od delavcev, njegovi soborci za preživetje pa uničijo (zažgejo) objekt na katerem so izvršili svoje honorarno delo. S tem proletariat ostane zvest prirojenemu statusu, principu daj-dam in usodo zaenkrat še vedno drži v svojih rokah. Število žrtev: lepa količina m2 prenovljene-ga objekta.

3. Direktna akcija. Ko pa akter v namenskem paradoksu postane pravoverni antagonist, žrtve niso izključene. V filmu Blue Collar Paula Schraderja se akcija (olajšanje službenega kapitala za nekaj zelencev in zapisnika nečednih poslov) sprevrže v boj za preživetje, ki ni pogojeno s financami. In ko se fikcija sprevrže v stvarnost, ima delavec na izbiri zgolj sledeče - predčasna, dolgoročna upokojeitev, program za zaščito priči ali delavno mesto nadrejenega. Število žrtev: pogojno samo ena.

A ker se vrtimo v svetu fikcije, je za realiste večnamenski izust enega od protagonistov v filmu Hala Hartleya 'Simple Men' več kot dobrodošel - obstajajo samo težave in poželenja.

Danijel Mežan

Če nimaš čina, če nimaš zaslug za narod in svoje mesto, potem si nisi nič.

Vis major sem.

Mogoče ima Žoga kljub vsemu prav?

Ker je okrogla, kakor Zemlja.

Tito je bil hkrati poveljnik Vrhovnih sil in kurirček prve čete devetega korpusa. Sporočila med enim in drugim mu je nosil pes Luks. Medtem, ko ga je Hitler lovil s padalci po Drvarju, je Tito že prišel s povratno pošto v njegov bunker, ponoči v sanjah, in mu rekel: "Vem, ti bi bil rad pameten čisto do konca. Srečen ti rojstni dan in Valpurgina noč."

Baje, da je Hitler takrat spoznal, da je izgubil vojno.

Nekaj sem pa le povedal.

Zdaj, ko so skodelice v umivalnem stroju zgoraj, stojijo tudi krožniki.

In 14 števil in šest črk.

Ko je Gogolj ponovil predavanje, so ga sami študentje prosili, naj raje neha.

In svetloba sonca in osemindeset planetov v najbližjem sončnem sistemu.

Mi, volkovi in mačke, imamo devet planetov - Luna, Mars, Venera, Merkur, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun in Pluton, kar znese 9.

Brž ko bi - pozdravljeni, fran Bibick - vse, kar sem povedal, prečital, bi prišel še doktor Bibik, odobril in malce zmehčal. "Saj lahko ladja še vedno sveti v temi."

Mogoče ne gre za nič bistvenega. Kakšna vrsta razsvetljenih oken v temi, brlivka ali dve pod njo; zajetno bitje umiva cesto in prha vodo iz mogočnih nozdrvi.

Zajetno bitje je spet oživel, z vso silo je začelo brizgati vodo po tleh, kakor da ni bilo tisto prej še nič v primerjavi s tem.

Evo ga, zajetno bitje gre že spet. In je odšlo.

Več večjih zajetnih bitij stoji v lužah in oddaja brnečo toploto.

V daljavi hrope samotno zajetno bitje.

Kakor da bi se ujezilo, je zajetno samotno bitje nenadoma večkrat zapored zarenčalo, nato pa zarohnelo in izginilo v noči.

Toda medtem skoraj ves čas leljivo drsijo po vlažnem asfaltu manj zajetna in v sluhu bolj ploščata bitja.

Po vlažnem asfaltu.

Tedaj je začelo v daljavi neko prav majhno bitje razgrajati.

Mogoče, mogoče, mogoče.

Mimo sta šli dve bitji, kakor da bi imeli propele.

Več bitij hiti mimo drugih, še bolj hitrih bitij.

Neko bitje je zacvililo. Zdajci. Presunljivo.

Veliko, zajetno bitje se mu je s tihim cviležem pridružilo.

Bil je Ponedeljek.

Manjkalo je še pol ure do Torka. Nastala je tišina. Le voda je tekla iz pipe.

Nato je vse utihnilo, le glavnik je zveneče tlesnil z zobmi. Vrata so se nekam butnila.

Iz daljave je naglo prihajalo bitje, skodelica je v kuhinji padla na tla.

Gosta tišina.

Še vedno. A bitje že gre, že prihaja.

Lahko noč.

Lahko noč!

Emil Filipčič, Ljubljana, 21.4.1998

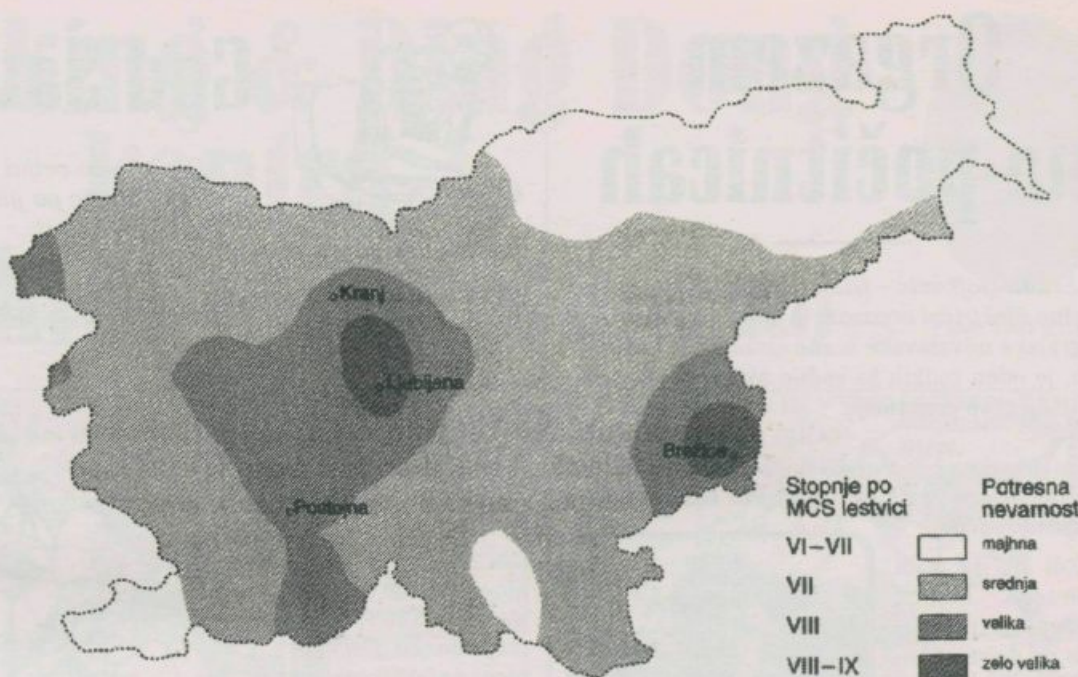
Jaz imam teleskope v očeh in vidim daleč v globino zvezdnatega neba. Spat si odšla. Nočna zajetna bitja. S cevjo rohnijo. Ploščata bitja hitijo.

Večji potresi v Sloveniji

Prvi znan potres na področju Slovenije se je dogodil leta 792. Po današnjih merilih je na Kranjskem dosegel največ VIII. stopnjo po Mercalliju in verjetno ne manjše od VII. stopnje. Naslednji znan potres se je dogodil januarja 1985 in v Ljubljani so ga čutili kot potres VI. stopnje. Marca leta 1000 je širše območje Ljubljane prizadel potres, ki so ga bojda čutili po vsej srednji Evropi. O tem potresu je bilo napisanega zelo veliko in že dalj časa se strokovnjaki prerekajo o tem, ali je izvor potresa dejansko le okolica Ljubljane (VIII. stopnja) ali pa je približno istočasno nek potres prizadel tudi Flandrijo in Pikardijo. Maja 1201. leta je hud potres prizadel Štajersko, njegov epicenter pa naj bi bil v dolini Mure, kjer je do tal porušil celo grad *Katsch* in še nekatere druge zgradbe v radiju 150 kilometrov (IX. stopnja). Eden največjih potresov v srednjem veku pa se je zgodil 25. januarja 1348. Žarišče je imel v Beljaku. V nešteti potresnih sunkih, ki so trajali dober mesec, in mnogih požarih naj bi umrlo 40.000 ljudi (X-XI. stopnja). Ta potres je popolnoma porušil Beljak, čutili pa so ga v najširši okolici: porušil je tolminski grad, oglejsko katedralo, v Benetkah je poškodoval več zvonikov ... Valvasor trdi, da je ta potres porušil 26 mest ter 40 gradov in cerkva na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem. 26. marca 1511. leta naj bi v razmaku šestih ur področje Slovenije prizadel kar dva potresa z X. stopnjo. Prvi se je zgodil ob treh popoldne in je imel žarišče na področju Idrije, drugi pa ob devetih zvečer z žariščem v Furlaniji. Prvi naj bi terjal 3.000 življenj, drugi pa kar 12.000. V začetku avgusta istega leta je Čedad prizadel vnovičen potres (IX. stopnja), ki je uničil vse, kar ni porušil prejšnji. (V Evropi se večkrat pojavi nekoliko šibkejši potres z zakasnitvijo 120-150 dni.) To je bil najmočnejši in najbolj katastrofalen potres na Slovenskem, katerega posledice so krepko občutili dobesedno povsod. Sredi februarja 1690 je močnejši potres prizadel Koroško, žarišče naj bi bilo v Celovcu, najbolj pa je bil prizadet Beljak. Več potresnih sunkov je v dveh dneh čutila tudi praktično vsa Slovenija, v Ljubljani je bil močno poškodovan jezuitski kolegij.

V osemnajstem stoletju je znanih samo sedem potresov, ki so jih zaznali tudi na Slovenskem, nobeden od njih pa ni bil posebej močan ali katastrofalen. V devetnajstem stoletju je bilo potresov mnogo več: leta 1840 je potres VI. do VII. stopnje prizadel osrednjo Slovenijo, kot šibkejši potres pa so ga čutili povsod. Ocenjujejo ga na 5. stopnjo po Richtertju. Pet let kasneje je na istem področju znova nastal potres (VII.-VIII. stopnje po Mercalliju). Leta 1856 znova. Marca 1857 je dokaj močan, vendar globok potres (okoli 19 km) prizadel Cerkljansko. Njegovo intenziteto ocenjujejo s VII. in VIII. stopnjo, moč pa s 5,5 po Richtertju. Čutila ga je najširša okolica: od Benetk do otoka Krka, Zagreba in Beljaka. Od leta 1860 do 1890 je bilo na kranjskem sedem omembe vrednih potresov z intenzitetami med VI. in VII. stopnjo. Tako imenovan veliki zagrebški potres je nastal 9. novembra 1880 z žariščem pod obronki Zagrebške gore in Medvednice (IX. stopnja). Čutili so ga v Bologni, Temišvaru, Bratislavi, na južnem Moravskem in Češkem. Poleg Zagreba je hudo prizadel tudi Krško-brežiško področje. V preteklosti so potrese povezovali z različnimi optičnimi učinki na nebu, ki so spremljali potres. Videli so denimo tri sonca in podobno. Ravno zaradi tega so se jeseni 1883 toliko bolj ustrašili zelenih in rdečih sončnih vzhodov in zahodov, ki jih je povzročil optični efekt finega prahu, vulkanskega pepela, ki ga je z Indonezije razneslo po vsej Evropi.

14. aprila 1895 je močan potres prizadel Ljubljano in okolico. S svetovnega stališča ni šlo za močan potres, vendar pa je pomemben predvsem s stališča upoštevanja nasvetov o potresno varni gradnji (VIII.-IX. stopnja, 6,1 po Richtertju). Sam potres je močno poškodoval Ljubljano, zahteval 9 življenj, čutili pa so ga celo v Splitu, Firencah in na Dunaju. V naslednjih dveh tednih je bilo še preko sto popotresnih sunkov. Junija 1897 je potres z intenziteto VII. vnovič prizadel Ljubljano. Proti koncu maja 1905 so močan potres čutili na Notranjskem in na Dolenjskem (VII. stopnja), v naslednjih letih je bilo več potresov s približno enako močjo. 29. januarja 1917 pa je v Brežicah nastal potres VIII. stopnje, januarja 1926 je potres VII. stopnje

12- stopenjska opisna potresna lestvica MSK, MCS, EMS (Mercallijeva lestvica)

Stopnja	naziv	odziv ljudi	poškodbe objektov	vpliv na naravo
I	neopazen	ne zaznajo	zaznamujejo le seizmografi	/
II	komaj opazen	zaznajo redki	/	/
III	šibek	zazna manjšina	lahko nihanje visečih predmetov, zlasti v visokih nadstropjih	/
IV	zmeren	zaznajo mnogi	lahno tresenje in škripanje predmetov	/
V	precej močan	prebujanje	loputanje in premikanje predmetov	vzvalovanje gladine mirujoče vode
VI	močan	prestrašenost	odpadanje ometa, poškodbe dimnikov	mestoma razpoke v vlažnih tleh
VII	zelo močan	strah	odlomljeni dimniki, manjše razpoke v zidovih	posamezni zdrsi pobočnih zemljin
VIII	rušilen	panika	večje razpoke v zidovih, posamezna rušenja	vdori in usadi, spremembe pretokov in gladine vode
IX	delno uničujoč	spl. panika	podiranje delov hiš, delno rušenje	razpoke v tleh, plazovi, presihanje in pojavljanje novih izvirov
X	uničujoč	/	rušenje opečnih zgradb, poškodbe močnejših objektov	velike razpoke v tleh, veliki zemeljski plazovi, poplavljanje
XI	katastrofalen	/	hude poškodbe, rušenja močnejših objektov	prelomi in premiki v tleh, poplave
XII	hudo katastrofalen	/	uničenje vseh objektov	sprememba površja in veliki premiki tal, premeščanje vodnih tokov

prizadel Cerknico; maja leta 1939 podobno močan potres Litijo; novembra 1943 je potres z jakostjo VI. stopnje prizadel Slovenske Gorice; januarja 1956 pa nekoliko močnejši potres Ilirskobistriško področje. Maja 1963 je bilo potres VII. stopnje čuti vzhodno od Ljubljane, nadalje je junija 1974 potres prizadel Kozjansko (VII. stopnja). Maja 1976 je v Furlaniji nastal katastrofalen potres, ki je močno prizadel tudi Posočje (IX.-X. stopnja). Zadnji pomembnejši potres pred letošnjim velikonočnim se je dogodil leta 1977 na Gorenjskem (VI.-VII. stopnja). Potresov, ki so imeli intenziteto manjšo od VII. stopnje, razen izjemoma, nismo omenjali.

Potresna varnost

Seizmologi so za Slovenijo naredili zemljevid potresno nevarnih in ogroženih območij, gradbeništvo pa ga mora upoštevati. Problem so seveda zasebne gradnje. Sicer pa celo observatorij na Golovcu ni protipotresno grajen. Glede na to, da je bil zgrajen leta 1955 oziroma je bila v te namene samo prenovljena stara hiša, zgrajena kmalu po prvi svetovni vojni, ni potresno varen. Vendar sam objekt stoji na relativno dobri podlagi. Čeprav ima Ljubljana zelo različne podlage: zagotovo je najslabša podlaga Ljubljansko barje, nekoliko boljši je savski prod (Bežigrad), najboljši pa so peščenjaki (pod Rožnikom, Grajskim hribom in Golovcem), vendar pa se pod hribi pojavlja problem plazov. Učinki na slabi podlagi so lahko za eno do več stopenj močnejši kot na dobri podlagi. Valovanje pri potresih je samo po sebi približno enako, v različnih tleh pa so različni pospeški. In pospeški so tisti, ki rušijo. Resda bolj zatrese na trdni podlagi, recimo karbonatni, ampak objekti bodo manj poškodovani kot na Barju, kjer površje dobesedno vibrira.

Poleg ljubljanskega področja so v Sloveniji najbolj ogrožena idrijsko-tolminsko, brežiško-krško, ilirskobistriško in kozjansko področje.

Krška nuklearka je, kar zadeva gradbeništvo, varen objekt in ni bojazni, da bi se ob potresu porušil ali počil kakšen zid. Edini resnejši problem so instalacije, ki pa se ob tresenju samodejno izklopijo in tako ne more priti do požara, ki bi povzročil jedrsko nesrečo. To je tudi edini objekt v Sloveniji, ki je pod stalnim mednarodnim (potresnim) nadzorom.

Gradbeniki se vedno radi pohvalijo, da ne ubija potres ampak zgradbe, lahko pa je tudi drugače, saj je bilo do leta 1950 več kot 50 odstotkov smrtnih žrtev zaradi požarov, ki so nastali zaradi poškodb instalacij ob potresih. V novejšem času se stvari spreminjajo: instalacije se izklapljujejo. Seveda pa so velike razlike, kje se potres dogodi. "Potresa v Kaliforniji leta 1989 in pol leta pred tem v Armeniji sta imela približno enake karakteristike, magnituda nekaj čez 6 in približno enaka globina. Rezultat: Kalifornija 73 smrtnih žrtev, Armenija 26.000," razlaga Vidrih.

Skopski potres leta 1963 je bil za Slovenijo in svet pomemben iz več razlogov. Takrat se je prvič vzpostavila neka mednarodna pomoč, mejnik pa je ta potres pomenil tudi v zakonodaji. Od 1963. leta je tako gradnja v celotni Jugoslaviji postala bistveno varnejša. Podobno je bilo tudi takoj po ljubljanskem potresu (1895). In to ne samo pri novogradnjah, takrat so, recimo, ojačili tudi cerkve in podobno. Najbolj kritično obdobje za protipotresno gradbeništvo pa je bilo nekaj let po prvi svetovni vojni in od konca druge svetovne vojne do skopskega potresa. Pri nedavnem potresu v Posočju je bilo tudi opaziti, da ljudje po potresu 1976. leta niso primerno sanirali hiš, čeprav so za to dobili zadostna sredstva.

Danijel Vončina in Jaka Elikan

Orgazem na počitnicah

Srdan Gojković - Gile, prvi mož beograjske skupine *Električni orgazam* in eden izmed tvorcev beograjske novalovske scene iz začetka osemdesetih, je eden redkih še vedno aktivnih glasbenikov iz njegove generacije.

Kaj se dogaja z beograjsko novovalovsko generacijo? Njene vrste se v zadnjem času neusmišljeno redčijo.

Zdi se, da je ta generacija najbolj ogrožena, še posebej glede na dejstvo, koliko žrtev je doslej padlo. Bobnar Šarla Akrobate in EKV je umrl leta 1992, nato je umrl Milan Mladenović, pa Čavke in še nekateri, ki vam medijsko niso toliko poznani, vendar so bili del te naše beograjske ekipe. Govori se, da jih je še veliko iz te generacije, ki so v zelo slabem stanju, kar pomeni, da smrti omenjenih ne bodo ostale osamljene. Po drugi strani pa ravno ta generacija še vedno dela najboljše albume.

foto Denis Sarkić

Od zadnje plošče Električnega Orgazma so minila že skoraj štiri leta. Kaj je vzrok temu? Morda to, da v zadnjem času posvečate veliko časa Vladu Divljanu in Old Stars Bandu.

Deloma je studijski molk Orgazma res povezan z Vlado Divljanom, saj od začetka leta snemamo album z Old Stars Bandom, ki naj bi izšel proti koncu jeseni. Povedati moram, da trenutno igram kar v treh bendih. Tretji bend, v katerem igram bobne, se imenuje Stoned Rollers Experience, preigravamo pa rock standarde. Z Orgazmom smo - kar se snemanja tiče - na počitnicah. Kljub temu pa smo koncertno kar aktivni, saj imamo v povprečju štiri nastope mesečno. Ritem sicer ni najhujši, toda še vedno funkcioniramo. Mislim, da je potrebno po osemnajstih letih igranja vzeti malo odmora, se navidezno umakniti s scene. Po vsej verjetnosti bo Električni orgazam posnel novo ploščo šele prihodnjo zimo.

Večkrat ste izjavili, da ne pripadate niti underground sceni niti mainstreamu. Kljub temu ste bili vedno popularni.

Seveda se sam koncept sliši nekoliko čudno. Nekajkrat sem izjavil, da zadnjih nekaj let v Jugoslaviji sploh ne obstaja več mainstreamovski rock. Edina, ki to morebiti sta, sta Bajaga in Riblja čorba. Zadnja leta je bil najpopularnejši turbo folk, to je bil nekakšen srbski mainstream. Trenutno pa je popularna dance scena.

Omenjate turbo folk. Dejali ste, da sta v času, ko ste vi hodili v gimnazijo, le dva reveža poslušala narodnjake, sedaj pa skoraj ni nikogar, ki jih ne bi poslušal.

Do tega je prišlo predvsem zaradi medijev. Televizija je zelo močna stvar. TV je sponzorirala celo vojno. Vprašanje je, ali bi brez televizijske podpore prišlo do takšne situacije. Nekateri narodnjaki so bili zelo vojno usmerjeni. Tega je bilo veliko, sedaj se je položaj nekoliko umiril.

Vaša pesem Igra rokenrol cela Jugoslavija je v filmu Lepa sela lepo gore uporabljena v podobni sceni kot Računajte na nas - ko četniki pobijajo muslimane in zažigajo hiše.

Res je, da vse skupaj asociira na vojno kot rokenrol, toda meni je všeč, kako je režiser filma uporabil to pesem. Drugi del refrena pesmi namreč pravi, da se vse okoli tebe iskri in zvija. Če neko stvar preveč zvijaš, počni. To je bil nekakšen predznak "frke" v Jugoslaviji, čeprav tedaj nisem vedel, kaj se bo zgodilo.

Vanja Alič, Gregor Cerar

God Save (Dairy) Queen

Bon vas bo veljal 270 SIT, kupite pa jih lahko samo 5 vsak mesec

Enako hitro, kot je iz te dežele bežal komuni-

zem, se je vanjo vseljeval kulturni fenomen, ki mu pravimo *fast-food*. Se pravi: zelo hitro. Zelo zelo hitro. In izbiral je najboljše lokacije.

Dairy Queen, kar po naše, by the way, pomeni nekaj takega kot "kraljica mlečnih restavracij", se je tako nasečila v pritličje častitljive stavbe, v kateri sicer domuje *Banka Slovenije*, njeni najbližji sosedje, ki si delijo ostale tri vogale križišča Slovenske, Cankarjeve in Čopove, pa niso nihče drug kot *Pošta*, *Hotel Slon* in *Nama*. Lahko ste prepričani, da tamkaj cene poslovnih prostorov niso nikakršen drobiž. In kraljica ima ogromen, res ogromen, celo glomazen prostor. V dveh nadstropjih. Pri čemer ne premorejo eksila za kadilce. Prodajajo pač določen kulturni vzorec.

Veliko ljudi je, ki jim gre tovrsten tip restavracije hudo na živce. Nekateri so pripravljene v njih videti celo nekakšen simbol ameriškega kulturnega imperializma, zgubljanje identitete, etc., etc. Ampak konec koncev vas nihče ne sili, da greste tja, če nečete.

V *Dairy Queen* ni takšne gneče, da bi *fast food* pomenil, da morate hitro jesti. Pomeni pa, da je hrana hitro pripravljena, večinoma v nekakšnih napol futurističnih strojih, spakirana v škatlice in temu primerne *sci-fi* okusa. To ne pomeni, da je brez okusa. Res pa je, da je ta polnoma predvidljiv, večno isti in na smrt dolgočasen. Izbirate lahko med

različnimi burgerji z govedino in sirom, burgerjem z ribo in burgerjem z ocvrtim piščancem, štirimi vrstami pice in tremi solatami. In pomfri, seveda. Kar je v "*dairy*" mlečnega, so sladolepi in šejki. Tako so sestavljeni tudi študentski meniji: iz poljubnega burgerja ali pice, solate in pomfrija. Od pijač premorejo kavo, kokakolo in pivo. Medtem ko jeste, pa lahko v neskončnost opazujete bataljone otrok, najstnic in najstnikov, za katere se zdi, da jim obisk *fast-fooda* pomeni nekakšen družabni dogodek.

Naša ekipa je ocenila, da se lahko, čeprav nam niso dovolili fotografirati njihovih kahlic, *Dairy* pohvali z za odtonek boljšo hrano od ostale *fast-food* konkurence. Odtod tudi ocena, ki bo verjetno razjezila deklarirane nasprotnike tovrstnih "ustanov".

ocena: dobro (7)

Zabavišče pri "Lovskem psu"

Potem ko so po dolгих letih iz kletnih prostorov Hotela Ilirija pregnali "artistke" iz Ukrajine, so se pred pol leta tam začele odvijati povsem drugačne dejavnosti. Po enoletnih delovnih izkušnjah v Orto baru se je *Sandi Kovačević* odločil, da se bo kot šef poskusil tudi sam, in ljubljanska (predvsem pa šišenska) mladež je dobila nov dnevno-nočni klub - *Hound Dog*. Sandi je - kot zapriseženi rockabilly -

dejavnosti v teh prostorih niso docela zakriti, saj poleg klasičnega plesišča s stebri, kjer vzhodnjaške lepote ponavadi pokažejo svoje artistske sposobnosti, in svetlobno kroglo (*à la disco* sedemdesetih), ki "straši" izpod stropa, klub še vedno krasijo tudi socrealistični separeji. Lokal je odprt vsak dan od desetih dopoldan do pol petih naslednjega dne, razen v nedeljo, ko se vrata odpro malce kasneje,

ob 13. uri. Kot pravi Kovačević, se je v pol leta zvrstilo že okrog petdeset najrazličnejših domačih in tujih glasbenih skupin. Za programsko shemo poskrbi sam, prav tako za primerno obveščanje javnosti. Ob četrtkih se predstavljajo večinoma še neveljavljene bendi, ob sobotah pa tam zagodejo malce bolj znane in - predvsem - "žurerske" glasbene skupine. Poudariti je treba kulturne večere ob sredo (ob 20. uri), kjer se redno pojavljajo mladi literati oziroma razno-razni še ne tako poznani umetniki, ki razstavljajo, igrajo, berejo ipd. Vstopnine ni, razen ko tja zaidejo "dražji" bendi iz tujine. Večere brez koncertnih dejavnosti zapolnijo preverjeni DJ-ji, povečini člani raznih glasbenih skupin. Po podatkih za šankom zaposlenih "rockabillyjev" se v *Hound Dogu* največ popije piva, Unionovega in Laškega, seveda. Cene pijač so klasične za tovrstne klube, tisti bolj pozorni pa znajo povedati, da so celo za 30 tolarjev cenejše kot v konkurenčnem Ortu.

Vanja Alič

Bambi Molesters na koncertu v pesjaku (foto Denis Sarkić)

izbral ime kluba po istoimenski skladbi *Elvisa Presleyja*, kar nam lahko služi že kot prvi orientacijski podatek, kam pes taco moli. V stari dobri rokenrol, seveda. *Hound Dog* je v zelo kratkem času, kljub številnim na novo odprtim nočnim lokalom v Ljubljani, pridobil lastno klientelo; tjakaj je presedlalo tudi veliko "ortobarovske" stalne posadke. Sicer pa so obiskovalci šišenskega kluba predvsem mladi, ki prisegajo na dober rokenrol. Ostanke poprejšnje

piše Filipič

Troy Necking & Ding Dong kontra Hektor Strahota (3.del)

riše Derganc

PO NIČ KAJ PRIJETNIH
POSLEDICAH*, SE
NECKING IN DING-DONG
VKRCATA V SILA INTE-
RESENTO ZRAKOKO-
PNO VOZILO....

VERIEMITE MI DOBRI LJUDJE, PREDEN
BO SONCE TRIKRAT VŽELO, BO HEKTOR
STRAHOTA PREJEL ZASLUŽENO KAZEN!

ZASLUŽENO
KAZEN.

TO JE TROY NECKING.
VEŠ, ON JE GENIJ

HEJ, VI!
NEPRAVILNO STE
PARKIRALI !!

TO JE KAK!

KASNEJE... TEŽKO JE V TAKO
VELIKEM MESTU ISKATI
GANGSTERJE. KOT BI
ISKAL IGLO V
SENU.

SPOMNIL SEM SE!
KRASNO IDEJO
IMAM.

ČE HOČEŠ NAJTI IGLO
V SENU, ZAŽGEŠ SENO.

HMNH...

ZAŽGIVA MESTO !!

?!

TROY! TO SE NE DELA.
KAJ SI BODO MISLILI LJUDJE.

NIKOLI MI NE
PUSTIŠ, DA BI SE
HALO POIGRAL.

SE DOBRO, DA IHAVA FERGUSSONA,
DARILO TEXAŠKEGA POLJEDELSKEGA
SINDIKATA, ČE NE BI ŠLA RAKOM
DRUŽBO DELAT.

GLEJ NO GLEJ, NEKAJ
JE NARODE S TEM
ATOMSKIM REAKTORJEH!

SLUTIL SEM, SINDIKAT NAJU JE
PREMISLIL. NIKOLI VEČ JIM
NE BOM PONAĞAL OBIRAT
KORUŽE. IZGUBLJENA SVA
V ZRAČNIH VIŠAVAH.

POZABIL SI NA ZRAČNI TELEFON-
GENIJALNO NAPRAVO, KI SEM JO IZU-
MIL JAŽ. SEDAJ BOM ZAVRTEL
ŠTEVILKO ZRAČNEGA SERVISA.

HALO HALO... TUKAJ TROY NECKING.
TAH POMOČ INFORMACIJE ? POTRE-
BOVAL BI MEHANIKA S PETLETNO
PRAKSO... KAKO? SAMO MEHANIKA ŽE
DVELETNO PRAKSO. ŽALOSTNO.
PA POŠLJITE TISTEGA BEBČKA.

IN MINUTO KASNEJE...

BO ŽE TUI
PRIDNI FANTJE.

AMPAK ?...

.... SAJ TO JE...

NEMOGOČE !!

(foto Diego A. Gomez)

Na gobec!

16. maj je razglašen za svetovni dan upora proti globalnemu kapitalizmu in ga praznujejo številne avtonomne skupine po vsem svetu, ki se jim letos pridružuje tudi *Študentska sekcija slovenskega politološkega društva* (SSSPOD).

Študentje in študentke, člani in članice *Študentske sekcije slovenskega politološkega društva* bomo omenjeni praznik slavili, čistili, blagorovali in praznovali ves mesec maj, ki naj bo namenjen politiki, kulturi in veselju. Ves obred užitekovanja smo povedno imenovali *Šakom u glavu*.

Program:

- torek, 5. maj, FDV, sejna soba, ob 17.00. Okrogla miza "Kult - KAJ?", organizira KULT - Klub kulturologov FDV;

- tudi torek, 5. maj, FDV - X, ob 19.00. Srečanje z beograjskimi študentkami in študenti, predstavniki in predstavnice osrednjih študentskih organizacij v ZRJ;

- sredo, 6. maj, FDV - F, ob 19.00. Okrogla miza "Nato je bil NATO";

- četrtek, 7. maj, FDV - X. Amnesty International predstavi Splošno deklaracijo o človekovih pravicah;

- torek, 12. maj, FDV - X. Okrogla miza "Globalni kapitalizem - globalni upor" (ob dnevu upora proti globalnemu kapitalizmu - 16 maj);

- sredo, 13. maj, FDV - F, ob 19.00. Predstavitve Škratove čitalnice z Metelkove;

- četrtek, 14. maj, FDV - B, ob 19.00. Projekcija Eisensteinovega filma *Križarka Potemkin* (ob 150. obletnici Komunističnega manifesta);

- torek, 19. maj, FDV - X, ob 19.00. Okrogla miza "Politično danes", posvečena Antoniu Negriju (podpisovanje peticije za osvoboditev političnih zapornikov v Sloveniji);

- sredo, 20. maj, FDV - avla, ob 19.00. Multimedijско praznovanje 30. obletnice študentskih demonstracij. Razstava + koncert Janija Kovačiča;

- četrtek, 21. maj, pred glavnim vhomom FDV. Zaključna manifestacija in koncert na prostem.

Jelena Aleksić

Med nenevarno akademsko igro in terorističnim orožjem

Pisava in transcendentalno, Problemi 1-2/1998

Problemi sodijo med najstarejše, najobstojnejše (kljub občasnim daljšim zamikom in uredniškim turbulencam niso vse od konca šestdesetih nikoli prenehali izhajati) in najuglednejše teoretske revije v Sloveniji. Kljub temu, da se jih zadnja leta povsem upravičeno drži sloves publikacije, na katero ima največji vpliv in ki na nek način v celoti pripada lacanovskemu krogu, pa njihovo laca-

novstvo ni tako zelo ortodoksno, kot nekateri mislijo. O tem priča tudi zadnja, tematska številka z naslovom *Pisava in transcendentalno*, ki je v celoti posvečena Derridaju in izvorom dekonstrukcije.

Dekonstrukcije se drži neka dvojnost: kot je opazil eden njenih, ob Derridaju najeminentnejših predstavnikov Paul de Man, so jo dostikrat obtoževali - na eni strani tega, da je zgolj nekakšna *nenevarna akademsko igra*, na drugi strani pa celo tega, da ni nič drugega kot nekakšno *teroristično orožje*. Takšni reakciji sta, čeprav napačni in diametralno nasprotni, simptomatični in na nek način razumljivi. O dekonstrukciji bi bilo namreč mogoče reči predvsem to,

da je antiteza vsemu tistemu, kar naj bi bila kritika, če bi vzeli v zakup vse njene tradicionalne vrednote in pojme. Takšna drža pa je za tradicionalne, "konstruktivistično" usmerjene humaniste seveda nekaj neznosnega.

Pričujoča številka *Problemov* je izbor nekaterih temeljnih tekstov, ki zavestno zanemarja aktualno podobo dekonstrukcije in se vrača k njenim izvorom. S takšnim izborom je po pričevanju urednika omenjenega zbornika Uroša Grilca soglašal sam

Derrida. "Namesto etičnih tem," pravi Uroš Grilc, "ki jih Derrida nekaj zadnjih let z neverjetno odmevnostjo eno za drugo niza v teoretski prostor, nas bo zanimala inavguralna gesta dekonstrukcije, pogoji njenih možnosti in pogoji njenih nemogućnosti. Vrnili se bomo torej k začetkom dekonstrukcije, toda le zato,

da bi izpostavili neločljivo vez med zgodnjim in aktualnim Derridajevim delom. Drzno smo si trditi, da smo iz množice tekstov, ki jih je v treh desetletjih naplavila silna teoretska produkcija te smeri, izbrali najbolj reprezentativne."

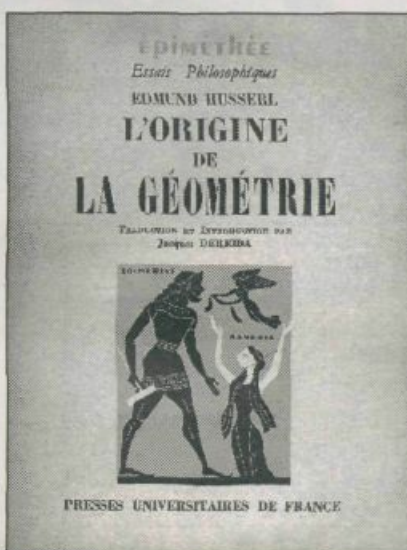
V prvem sklopu pričujočega izbora, ki nosi naslov "Idealni objekt", najdemo tekst *Vprašanje po izvoru geometrije kot intencionalno-zgodovinski problem* Edmunda Husserla, ki ga je leta 1939 prvič objavil Eugen Fink. Ta tekst je odločilno vplival na Derridajo in njegovo nadaljno teoretsko pot. Leta 1962 v Parizu objavljeni Derridajev uvod k temu tekstu velja za njegovo prvo pomembnejše delo, sam pa ga je v francoščino tudi prevedel. Husserl tu pisavo postavi za temelj konstitucije idealnih objektov in jo tako iztrga primežu platonistične sheme, po kateri je pisava omejena zgolj na vlogo reprezentanta govora oziroma njegovega dopolnila.

Drugi sklop, *Pisava*, prinaša dva Derridajeva teksta: *Geneza in struktura ter fenomenologija*, predavanje iz leta 1959, in *Forma in hoteti-reči*. *Opomba k fenomenologiji* govori iz leta 1967. K temu je dodan še komentar O Derridajevem "Introduction" k Husserlovemu *Izvoru geometrije* Rudolfa Berneta.

Tretji sklop, *Transcendentalno*, tvori tekst Rodolpha Gascheja *Dekonstrukcija kot kritika*, v četrtem, *Psihoanalizi in kulturi*, pa najdemo prispevek z naslovom *Dekonstrukcija in filozofija* (Sama ideja) Geoffreya Benningtona.

Založniki *Problemov* obljublja, da bo v zbirki *Analecta* v kratkem izšlo tudi eno od Derridajevih temeljnih, obsežnejših del: *O gramatologiji*.

Saš Jovanovski

OSLINJENI KAZALEC

Razumnikom in intelektualcem

Na kolone se peljejo - mimo nazobčanih protitankovskih traverz in betonskih piramid ob križiščih, mimo Trzina ...

Jože Snoj, Noetova bajta. Založba Nova revija, Ljubljana 1997.

Poln avto jih je - z mlado psičko in njihovim najmlajšim, ki je zdajle zakinkal v košku na zadnjem sedežu - natančno devet. V avtu se mešata duh po otroški kremi in mlademu psu. Fantek se, hvala Bogu, ne zbudi, ko z nezmanjšano hitrostjo zdrvi preko "na cesti zaspalega" srnjaka, vsi ostali pa se samo nemo razburjajo nad šoferjem, ki je še zmeraj za vse neumnosti ...

Bilo mu je osemnajst ali devetnajst let, ko jih je zagledal na obzoru ...

Aleš Šteger, Kašmir. Založba Nova revija, Ljubljana 1997.

Kot megla so prišli. Megla v Kani Galilejski. / Megla med vpitjem medicinskih sester / in kričanjem matere, ki ji megla požira / njenega otroka, njenega sina na koncu popkovi-ne. / Na koncu dvajsetega stoletja. / Blejanje ovc ni moglo prikriti brnenja / velikih nožev, ki so želi za zaprtimi vrati. / To so bili kombajni, kovinski Kiklopi z očmi, / ki se zlatijo v

krvi. / Z očmi, ki so prišle jest krvavo meso na gostijo.

Nekje v temi za šipo je vztrajno pel čuk, tu, prav blizu za steno, je nekdo žvenketal s kozico ali pač neko kovinsko posodo...

Feri Lainšček, Skarabej in vestalka. Založba Franc-Franc, Murska Sobota 1997.

Nad vzglavjem z napihnjeno pernico pogrnjene postelje je tiktakala stenska ura s posrebranim nihalom in velikanskimi težkimi kemblji. Bil je gluha ali blazen, kdor si je k spanju namestil ta neusmiljeni mlin, o tem sta pač nemo soglašala, ko sta se potem le za hip spogledala in je brat Matthis s kazalcem ustavil nihal. Nato sta si v en mah pomagala sleči meniške in nunske cunje in sta se kot premražena otročička zakopala v pernico ...

Neskončna žalost, vse njene globine so se strjevale, zgoščale, zapolnile so sleherni trenutek ...

Dušan Merc, Sarkofag. ŠOU, Študentska založba, zbirka Beletrina, Ljubljana 1997.

Tam na Poljanski še ni mogel umreti, bil je mlad, močan, niso ga še razjedli ne starost, ne slikanje, ne odgovornost za ženo (pa sovraštvo in ljubezen med njima), ne želja po do-

movini, ne neskončna vračanja v bolnišnico; - ko pa je začelo telesu resnično zmanjkovati moči, ni mogel premakniti niti prsta več, mišice niso imele več energije niti za krče, možgani so v lastni tekočini odplavali v nezavedno, ni bilo energije več niti za sanje, njegovo telo se je pomirilo in čakalo na konec ...

Ob nekem čudnem pogrebu, ki se je godil ob pol dveh popoldne v nedopovedljivi sončni bleščavi je pričel šepati tako izrazito, da je to motilo že tudi kamerade v godbi, posebno med igranjem žalnih koračnic ...

Rudi Šeligo, Uslišani spomini. Založba Nova revija, Ljubljana 1997.

Tam v kleti 'Svobode' so potem po pogrebi godbeniki pili in včasih žlampali. Ni bilo kozarcev v običajnem pomenu besede, iz rok v usta, od ust do ust so krožili trije ali štirje pločevinasti pollitrski lončki, v katerih je plunkalo težko črno vino plavac po imenu, ki je tedaj veljalo za eno nejmocnejših vin širše domovine. Ponavadi je naročnik pogreba ali državne proslave skotalil cel sod v njihovo klet, in ni ga bilo med pihalci in trobilci ter tolkalci, ki bi smel trpeti žejo.

Za točnost prepisa jamči
Danijel Vončina.

ŠOU INFORMATO

SPORT

7. maj - tradicionalni tek na grad. Zbiranje prijav na Prešernovem trgu ob 17.00. Start ob 19.30. Med razglasitvijo rezultatov rock koncert na Ljubljanskem gradu.

12. maj, K4 - športni žur in predstavitve poletnih programov Šou športa. Večer bo, ob obilo zabave, potekal v znamenju športnih filmov in predstavitev programov Vročega poletja. Pričetek ob 20.00.

14. maj - Dan Športa na Fakulteti za šport oziroma športni dvorani Kodeljevo. Začetek ob 13.00. Sledi piknik pri gostilni Jovo.

18. - 19. maj - Teden UKL. Ženski promocijski turnir, ulična košarka, finale UKL ... Dvorana Gimnazije Bežigrad in igrišča Pedagoške fakultete.

21. maj - regata četvercev na Ljubljani. Tekmovanje med ljubljansko in mariborsko Univerzo. Cilj regate ob 17.00 pod Čevljarskih mostom.

12. maj - prvo tekmovanje Šou v kartingu.

KULTURA

Majske igre - kulturni program

5. maj - otvoritev mayskih iger 1998 v Rožni dolini. Začetek ob 14.00. Nastopa: Nino Maurešič - di Kongo

7. maj - od 20.00 do 23.00 koncert na Ljubljanskem gradu. Nastopajo: Leteči potepuhi, Saussages, Stratus.

13. maj - ob 21.00 žur na Rožniku. Nastopajoči: Prislunimo tišini, Ana Papedan, Make-up, Big Foot Mama.

20. maj - zaključni koncert in podelitev nagrad najboljšim udeležencem mayskih iger 1998. Akademski kolegij, od 16.00 - 22.00. Gostujoči: Spirits, Drinkers, Nude in Lucky Cupids.

REGIONALNA PISARNA

Študentska tržnica

5. maj - asfaltno igrišče v ŠN Rožna dolina (skozi cel dan bodo na stojnicah potekale predstavitve študentskih klubov in njihovih krajev, poizkusili pa boste lahko tudi njihove domače specialitete, žgance, jag-njed, medvedovo kri itd.

09.00: Godba na pihala (Študentski svet stanovančev)

10.00: Duff (Klub goriških študentov)

10.15: Okarina (Klub ormoških študentov)

11.00: Modna revija (Klub radovljiskih študentov)

11.10: Spirits (Klub študentov občine Koper)

11.40: Gledališka predstava (Študentski klub Domžale)

12.10: Skupina XXX (Klub študentov občine Piran)

12.25: Vdor s traktorjem (Klub logaških študentov)

12.35: Jebeš bend (Klub ptujskih študentov)

12.55: Padalci (Klub radovljiskih študentov)

13.05: Govorna točka (Klub ajdovskih študentov)

13.30: Župani slovenskih občin izbirajo miss ŠKIS - branjevka

14.50: Pevski zbor (Klub študentov Ilirska Bistrica)

15.05: Je bela cesta (Klub študentov Slovenska Bistrica)

15.35: Trenutek (Ribniški študentski klub)

16.00: Tropsi (Društvo študentov Brežice)

16.30: Pihalni kvintet (Društvo študentov Brežice)

16.40: Kaoz (Šaleški študentski klub Velenje)

17.10: Folklor in tamburaši (Klub belokranjskih študentov)

17.40: Nude (Klub študentov celjske regije)

18.10: PAZ Vinko Vodopivec (Klub goriških študentov)

18.25: Sašo & kitara (Klub prekmurskih študentov)

18.50: Himna (Klub kočevskih študentov)

19.00: Opus inus (Klub tržiških študentov)

19.30: Tminski madrigalisti (Klub tolminskih študentov)

19.50: Ante Papedante (Klub študentov občin Postojna in Pivka)

20.20: Koroška beseda (Klub koroških študentov)

20.30: Anagram (Klub jeseniških študentov)

21.00: Butalci, maske (Notranjski študentski klub)

21.15: Zabljena generacija (Klub idrijskih študentov)

21.50: Holder (Klub posavskih študentov)

22.20: Blind hate (Klub koroških študentov)

KIBERFIBER

KLOB ŠTUDENTOV KRANJ

TEDEN MLADIH KRANJA

Klub študentov Kranj tudi letos organizira Teden mladih. V enem tednu od 8. do 16. maja se bo na ulicah Kranja zvrstilo več kot 50 prireditvev za vse okuse.

Športne prireditve

Organizirano bo tekmovanje v košarki, odbojki, badmintonu, pikadu, frnikolanju, šahu, taroku, go-ju, teku, rolanju seveda pa tudi letos niso pozabili na kolesarski spust - downhill po ulicah Kranja in na prosto plezanje. Večina športnih tekmovanj se bo odvijala na Glavnem trgu.

Kolesarski spust oz. downhill bo poleg prostega plezanja najbolj atraktivna športna prireditev Tedna mladih '98. Tudi letos pričakujejo med tekmovalci tako amaterje kot tudi profesionalne kolesarje, ki tekmujejo v slovenskem pokalu ter v spustih onstran meje. Tudi tokrat bo "downhill" precej trd oreh za vse tekmovalce, saj bo potekal po enaki poti kot pred dvema letoma. To pomeni, da bo štart pri "Globusu", na poti do cilja se bodo morali kolesarji spopasti tako z vožnjo po ovirah in slalomom med ovirami kot tudi s skoki čez ovire in vožnjo po stopnicah. Celotna proga je markirana, poskrbljeno pa je tudi za varnost kolesarjev (dodatna zaščita nevarnih delov proge ter strokovna medicinska pomoč). "Downhill" bo na sporedu 16. maja s pričetkom prve vožnje ob 15 uri ter druge ob 17 uri. Razglasitvi rezultatov ob koncu druge vožnje, bo sledila podelitev nagrad ter zaključni koncert. Vsi neustrašni kolesarji se lahko prijavijo na dan tekmovanja, uro in pol pred začetkom prve vožnje. Prijavnina bo, vendar le simbolična.

Drugi višek športnih prireditvev pa bo tekmovanje v prostem plezanju, saj pri organizaciji pomaga znani slovenski alpinist Tomo Česen.

Od "tradicionalnih" prireditvev bo tu 2. Megasrčkov tek (10.5. ob 17 uri). Štartina je ob predprijavi 300 sit in 500 sit na dan tekmovanja. Prvi trije v posamezni kategoriji dobijo praktične nagrade in priznanje, v absolutni kategoriji pa tudi denarne nagrade v višini od 5000 do 10.000 sit.

Torek, 12.5. bo zaznamovan s turnirjem v badmintonu in se bo pričel ob 15. uri. Prijavnino 400 sit plačate na sedežu kluba, pri čemer ne sprejemajo prijav kategoriziranih igralcev, ki igrajo v A oz. B državni ligi. Naslednji dan pa so vsi zagriženi odbojkarji vabljeni na turnir mešanih trojk (obvezna je predstavnica nežnejšega spola). Število ekip je omejeno (8), zato pohitite s prijavi (prijava je 1000 sit za ekipo). Prvi trije bodo ob koncu turnirja prejeli denarne nagrade. Po zmagi na turnirju v badmintonu pa se lahko v na-

slednjih dveh dneh udeležite še košarkarskega turnira trojk, kjer je prijavnina na ekipo 1000 sit, prijavi pa se lahko 12 ekip. Zmagovalce čaka lepa denarna nagrada.

Koncerti, razstave, delavnice, potopisna predavanja, gledališke predstave in še kaj.

Koncerti se bodo odvijali na večjih lokacijah. Brezplačnim akustičnim koncertom boste lahko prisluhnili na Glavnem trgu, kjer bodo nastopali Jani Kovačič in prijatelji (11.5. ob 19 uri), Zoran Predin in duo Mar Django (13.5. ob 19 uri), Dixiland band Kranj ter bend (16.5. ob 19 uri), ki nima uradnega imena. Gre za glasbenike, ki ustvarjajo svojo glasbo z udarci na sode in podobne "instrumente".

Druga koncertna lokacija je Jazz klub Ragtime, kjer naj omenim tor-kov koncert Samo brez panike. Gre za zasedbo dveh korenjakov, ki preigravajo znane in malo manj znane pesmi na zanimiv rockerski način.

Za otvoritveni koncert, rockovanje, rock in zaključni koncert lokacija še ni znana, verjetno pa se bodo odvijali na obnovljenem gradu Khislstein, kjer so potekali tudi že lani. Na otvoritvenem koncertu se bodo predstavili Srečna mladina, Zaklonišče prepeva ter Big Foot Mama. Drugi dan Tedna mladih bodo na rockovanje nastopale skupine, ki se še uveljavljajo. Tako boste lahko uživali ob zvokih skupine Below, petčlanske post-grunge zasedbe Flegmatiki, Gromska ... Ob koncu Tedna mladih se bosta na gradu Khislstein organizirani še dva večja koncerta in sicer se bodo v petek 15.5 na rock koncertu predstavili Blind Hate, koprška zasedba Revolver ter prvič se bo v živo predstavila tudi nova zasedba skupine God Scard, ki je v preteklosti nastopala kot predskupina Cannibal Corpse, Immolation, Ugly Kid Joe ... Ob zvokih skupin Lunin žur, Free Spirit, Mojo Hand in Latino Messangers na sobotnem zaključnem koncertu pa se boste lahko počasi poslovili od Tedna mladih 98.

Poleg koncertov bodo organizirane tudi štiri delavnice (lončarska, fotografska, kuharska ter slikarska), ki se bodo odvijale pred cafe galerijo Pungert. Pungert pa bo prizorišče tudi šestih predavanj z diapozitivi ter razstav. To pa še ni vse, saj ponuja Teden mladih tudi gledališke in lutkovne predstave.

Prijave za vse športne dogodke sprejemajo na Klubu študentov Kranj. Glavni trg 20, 4000 Kranj oz. informacije dobite po telefonu 064/224-334 vsak dan od 9.00 - 17.00 ure, sobota od 9.00 - 13.00.

Minka Kahrič, Avanturist

N A R O Č I L N I C A *

Spodaj podpisani se naročam na časopis Tribuna.

Ime in priimek:

ali

Podjetje oziroma ustanova:

Naslov: (ulica, hišna številka)

Poštna številka in kraj:

Naročniki imajo 10% popust, naročniki študentje 20%; naročnina velja do pisnega preklica. Cena posameznega izvoda 149 SIT.

TRIBUNA

Kersnikova 4

1000 Ljubljana

*Navodilo za delo: izreži naročilnico, nalepi jo na dopisnico (po želji lahko izbereš tudi razglednico, šelshamer in podobno), pokrij z znamko mucko in tička in vse skupaj vrzi v (lahko tudi najbližji) kasele. Pa veliko sreče pri delu.

SLOVENIJA-EKO

Minister za okolje priporoča: Zgradimo hitro cesto preko krajinskega parka

Čeprav bo izgradnja hitre ceste Hajdina-Ormož popolnoma uničila redke in ogrožene živalske in rastlinske vrste na področju Krajinskega parka Šturmovci, minister za okolje dr. Pavel Gantar trdi, da bo "del Šturmovcev ostal neokrnjen".

Poplavni pas, loke Drave so od leta 1918 dalje - ko so na Dravi zgradili prvo hidroelektrarno - z regulacijo skrčili s 84 na današnjih 40 kvadratnih kilometrov. Med Mariborom in Ptujem je vsega skupaj le še slab kvadratni kilometer poplavnega pasu, ostalo je manj kot 10 odstotkov dravske loke, med Ptujem in Ormo-

veniji ne rastejo. Posamezne vrste, ki so drugod v Sloveniji že praktično izumrle, so na Šturmovcih pogoste: dristavci, vodopivke, vodna zlatica, ježki, kar tri vrste topolov in tako dalje. Domačini so podrastje topolovih logov odstranili in med topoli začeli kositi travo. Tak način obdelave je edinstven ne samo v Sloveniji, pač pa celo v Evropi. Na takih 'gozdnih travnikih' uspevajo številne redke in ogrožene divje orhideje, edino tu še uspeva včasih pogosto čebelje mačje uho ...

Tako raznolika tla in vegetacija pa so tudi vzrok pestri živalski združbi. Tam živi 16 rodov

čaplje, kvakače, male bobnarice, prlivke, male čigre, rumene pastirice, breguljke, črnočeli srakoperji, rjavoglavi srakoperji in rdeči kalini. Za rjavoglavega srakoperja in dolgonogo prlivko je bilo to zadnje gnezdišče na Slovenskem. Druge vrste ptic se pretežno ustavljajo na preletih ali pa prezimujejo na Šturmovcih ali Ptujskem jezeru, ki skupaj tvorita ornitološko pomembno območje Evrope (*Important Bird Areas*), njihov pomen pa je opredeljen v *Smernicah EU za varstvo ptic*, ki jih mora kot pridružena članica spoštovati tudi Slovenija, saj gre za enega od temeljev varovanja narave v EU. Še več, današnja EU in države, ki strmiijo k vključitvi vanjo, so se že v zgodnjih devetdesetih odločile varovati območje *Drava-Mura-Donava*, ki je eden najpestrejših ekosistemov v Evropi. Madžari so njihov celoten del zavarovali že leta 1991.

Slovenci pa nameravamo zgraditi novo glavno cesto Hajdina-Ormož ravno preko tako pomembnega poplavnega območja. Mariborsko podjetje *Urbis* je primerjalo vse tri različice ceste: dve sta predvidevali prečkanje Šturmovcev, tretja pa naj bi bila rekonstrukcija že obstoječe ceste in bi se izognila krajinskemu parku. Slednja varianta je edina sprejemljiva z naravovarstvenega stališča. In kot pravijo na *Urbisu*, tudi edina opravičljiva s stališča posega v prostor in samega prometa, saj je edina, ki se približa Ptujju. Ta varianta pa ni sprejemljiva z vidika emisij hrupa in varovanja podtalnice. Kljub temu, da je *Uprava za varstvo narave* v okviru *Ministrstva za okolje in prostor* (MOP) za kolikor toliko sprejemljivo inačico spoznalo rekonstrukcijo obstoječe ceste, so se na MOP-u odločili za inačico, ki prečka *Krajinski park Šturmovci*. Razlog za to naj bi bil v močnih lokalnih interesih treh občin, ki si delijo Šturmovce - to so občine Ptuj, Videm in Goričnice - in bi jih bodisi motila modernizacija obstoječe ceste (turizem, športne aktivnosti, bivalni prostor) bodisi želijo izkoriščati številne gramoznice na Šturmovcih. Predstavnikom MOP-a so lokalni oblastniki namreč obljubili, da bodo zaščitili nekajkrat večje področje na levem bregu Drave, kar so strokovne službe MOP-a spoznale za več kot dobro rešitev.

"*Levi breg Drave so številne regulacije uničile že v taki meri, da renaturacija, ki bi odtehtala Šturmovce, ni mogoča*," razlaga Borut Štumberger, ornitolog in naravovarstvenik, ki si že dalj časa prizadeva za ohranitev Šturmovcev ter lok Drave in Mure. "*Poleg tega bi ob gradnji variante, ki prečka Šturmovce in akumulacijo, naleteli na problem, da bo na drugem bregu prečkala tudi polja, ki jih namakajo s pomočjo kreditov mednarodnih bank, med drugim tudi Evropske banke za obnovo in razvoj*," dodaja.

"Jaz svojim strokovnim službam in njihovi odločitvi zaupam," trdi minister za okolje in prostor dr. Pavel Gantar, "*konec koncev pa vplivni pas take ceste ni ne vem kako velik in del Šturmovcev bo ostal neokrnjen*."

Ker je ponavadi vplivni pas - področje, ki ga prizadene izgradnja in promet po takšni cesti, kot je predvidena na področju *Krajinskega parka Šturmovci* - širok tri kilometre na vsaki strani cestišča, Šturmovci pa so široki štiri kilometre, dolgi pa šest, bo izgradnja in promet hitre ceste ta krajinski park in njegove prebivalce popolnoma uničila. Za nameček pa se je v javnosti pojavila informacija, da nameravajo preko Šturmovcev speljati še električni daljnovod.

Jaka Elihan

Mali deževnik, dva dni star mladič. V Šturmovcih letno gnezdiijo le še dva do trije pari zelo ogroženega malega deževnika, ki si za svoja gnezdišča izbira naravna prodišča, zaradi pomanjkanja le teh pa gnezdi tudi na nadomestnih peščenih njivah. (foto Borut Krajnc)

žem pa je ta številka nekoliko večja - 40 odstotkov, ker je *Krajinski park Šturmovci* zavarovan z odlokom *Občine Ptuj* iz leta 1979.

V preteklih nekaj stoletjih je Drava pomikala svojo strugo proti današnji ptujski akumulaciji in poplavljala Šturmovce ter se vedno znova umikala v svoje številne rokave na Šturmovcih, ki so bili do graditve jezua pri Markovcih najnižja planina v Sloveniji (210 metrov nad morjem). Po dograditvi markovskega jezua in nastankom ptujskega akumulacijskega jezera pa so Šturmovci s 400 hektari postali največji slovenski otok, ki ga na eni strani omejuje Dravinja, na drugi pa Drava in akumulacija. Na otoku in ob njem živi 350 vrst rastlin, 234 vrst ptic, 27 vrst kačjih pastirjev ... Mnogo od teh ptičjih vrst in kačjih pastirjev je uvrščenih na *Rdeči seznam redkih in ogroženih vrst*. Te vrste s tega področja so tudi dobro raziskane. Precej manj pa znanstveniki vedo o sesalcih in ribah, še manj pa o drugih žuželkah, plazilcih ter dvoživkah, ki tudi živijo tam.

Dravsko in Ptujsko polje sta bila nekoč poplavna gozdova, sedaj pa so Šturmovci eden redkih, če ne še edini ohranjen poplavni gozd v Sloveniji. Na sorazmerno majhnem prostoru najdemo tu vsemogoče rastlinske združbe in ekosisteme: suhe travnike, močvirja, mlake, potoke, mrtve rokave, mešana gabrova gozdišča, neprehodna grmišča, vrbovja, ostanke jelševih gozdov in reki s svojimi bregovi. Na Šturmovcih najdemo topoljubne in bazofilne (rastoče na apnencu) rastline, ki drugje v Slo-

kačjih pastirjev, ki iz bogsigavedi katerega razloga nimajo slovenskih imen. Največ jih zasledimo poleti, mnogi med njimi pa so ogroženi. Kačji pastir vrste *Ophiogomphus srepentinus* je eden izmed najbolj ogroženih v Srednji Evropi in na Šturmovcih je njegova edina znana lokaliteta v Sloveniji.

Za Šturmovce je značilna tudi velika gnezditvena gostota ogroženih ptic. Leta 1992 je tam gnezdilo 173 parov rjavega srakoperja, 61 parov kolibrijev, 42 parov divjih grlic in tudi 37 pojočih drevesnih cip. V zadnjih dvajsetih letih so ornitologi tam našli 97 vrst ptic, ki so gnezdile; žal pa po letu 1985 niso več opazili 10 izmed najzanimivejših vrst, tako da danes verjetno gnezdi le še 87 vrst. Izginile so sive

Osnovnošolci na ekskurziji v Krajinskem parku Šturmovci, kjer spoznavajo še zadnje zaplate neokrnjene narave. (foto Borut Krajnc)